

VYSOKÁ ŠKOLA POLYTECHNICKÁ JIHLAVA

Katedra cestovního ruchu

**Analýza vývoje cestovního ruchu v ČR a SR, komparace
stavu podle ekonomických ukazatelů pro období 2006 - 2014**

Bakalářská práce

Autor: Karolína Jedounová

Vedoucí práce: Ing. Martina Doležalová

Jihlava 2016



Vysoká škola
polytechnická
Jihlava



ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor práce:	Karolína Jedoušová
Studijní program:	Ekonomika a management
Obor:	Cestovní ruch
Název práce:	Analýza vývoje cestovního ruchu v ČR a SR, komparace ekonomických ukazatelů pro období 2006 - 2014.
Cíl práce:	Komparace a využití potenciálu cestovního ruchu České a Slovenské republiky dle ekonomických ukazatelů v letech 2006 - 2014. Na základě zjištěných údajů vyhodnotit vzájemnou úspěšnost komparovaných zemí a navrhnout případná opatření pro její zvýšení.

Ing. Martina Doležalová
vedoucí bakalářské práce

RNDr. Eva Janoušková, Ph.D.
vedoucí katedry
Katedra cestovního ruchu

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní a zpracoval/a jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem v práci neporušil/a autorská práva (ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, v platném znění, dále též „AZ“).

Souhlasím s umístěním bakalářské práce v knihovně VŠPJ a s jejím užitím k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě VŠPJ .

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje AZ, zejména § 60 (školní dílo).

Beru na vědomí, že VŠPJ má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé bakalářské práce a prohlašuji, že **s o u h l a s í m** s případným užitím mé bakalářské práce (prodej, zapůjčení apod.).

Jsem si vědom/a toho, že užít své bakalářské práce či poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠPJ, která má právo ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených vysokou školou na vytvoření díla (až do jejich skutečné výše), z výdělku dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence.

V Jihlavě dne

.....

Podpis

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Ing. Martině Doležalové, která mi při psaní mé práce poskytla cenné rady a byla mi nápomocná svým přístupem a odborným vedením. Dále děkuji všem blízkým za podporu a motivaci při psaní práce.

Abstrakt

JEDOUNOVÁ, Karolína: Analýza vývoje cestovního ruchu v ČR a SR, komparace ekonomických ukazatelů pro období 2006 – 2014. Bakalářská práce. Vysoká škola polytechnická Jihlava. Katedra cestovního ruchu. Vedoucí bakalářské práce: Ing. Martina Doležalová. Stupeň odborné kvalifikace: bakalář. Jihlava 2016. 57 stran.

Cílem bakalářské práce je komparace a využití potenciálu cestovního ruchu České a Slovenské republiky dle ekonomických ukazatelů v letech 2006 – 2014. Na základě zjištěných údajů vyhodnotit vzájemnou úspěšnost komparovaných zemí a navrhnout případná opatření pro její zvýšení.

Klíčová slova

cestovní ruch, Česká republika, komparace, potenciál cestovního ruchu, Slovenská republika

Abstract

JEDOUNOVÁ, Karolína: Anylasis of the development of tourism in Czech republic and in Slovakia, comparison of the economics indicators for period 2006 – 2014. The bachelor thesis. The College of Polytechnics Jihlava. The Department of Tourism. The thesis supervisor: Ing. Martina Doležalová. The Degree of qualification: Bachelor. Jihlava 2016. 57 pages.

Key words

tourism, Czech republic, comparison, landscape potential od tourism, Slovakia

Obsah

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 Potenciál cestovního ruchu.....	10
2 Předpoklady cestovního ruchu	10
2.1 Lokalizační předpoklady.....	12
2.1.1 Přírodní předpoklady.....	12
2.1.2 Kulturně-municipální.....	13
2.2 Selektivní předpoklady.....	13
2.2.1 Objektivní předpoklady.....	13
2.2.2 Subjektivní předpoklady.....	14
2.3 Realizační předpoklady.....	15
2.3.1 Komunikační předpoklady.....	15
2.3.2 Materiálně-technické předpoklady	16
3 Česká republika.....	17
3.1 Lokalizační předpoklady.....	17
3.1.1 Klimatické poměry.....	17
3.1.2 Povrch.....	17
3.1.3 Hydrologie.....	18
3.1.4 Chráněné krajinné oblasti a Národní parky ČR.....	19
3.1.5 UNESCO.....	21
3.1.6 Hrady a zámky.....	22
3.1.7 Praha.....	23
3.2 Selektivní předpoklady.....	23
3.3 Realizační předpoklady	24
3.3.1 Silniční a železniční doprava.....	24

3.3.2 Letecká doprava.....	24
3.3.3 Lodní doprava.....	25
4 Slovenská republika.....	25
4.1 Přírodní předpoklady.....	25
4.1.1 Klimatické poměry.....	25
4.1.2 Povrch.....	25
4.1.3 Hydrologie.....	26
4.1.4 Chráněné krajinné oblasti a Národní parky SR.....	28
4.1.5 UNESCO.....	29
4.1.6 Hrady a zámky.....	30
4.1.7 Bratislava.....	30
4.2 Selektivní předpoklady	31
4.3 Realizační předpoklady	31
4.3.1 Silniční a železniční doprava.....	31
4.3.2 Letecká doprava.....	32
4.3.3 Lodní doprava.....	32
PRAKTICKÁ ČÁST.....	33
1 Ubytovací kapacity a návštěvnost.....	34
2 Zaměstnanost.....	37
3 Hrubý domácí produkt.....	40
4 Export návštěvníků.....	42
5 Domácí CR.....	43
6 Vnitřní spotřeba CR.....	46
7 Kapitálové investice.....	48
ZÁVĚR.....	50
Seznam bibliografických zdrojů.....	53

Seznam internetových zdrojů.....	54
Seznam obrázků.....	56
Seznam grafů.....	56
Seznam tabulek.....	56

ÚVOD

Téma své bakalářské práce jsem si vybrala z toho důvodu, že bych ráda porovнала tyto dvě země z hlediska výkonnosti a přiblížila tak, jak se v průběhu let v České republice a na Slovensku cestovní ruch vyvíjel a jaký je jeho přínos v oblasti ekonomiky. Dvě země, které velmi dlouhou dobu fungovaly jako jedna, již několik let fungují samostatně a jejich cestovní ruch se stále vyvíjí. Jak Česká republika, tak i Slovensko mají svůj potenciál, na základě kterého dále cestovní ruch vzniká. Líbila se mi představa, že porovnáím přírodní a kulturní památky obou zemí a následně v praktické části zpracuji přehled o tom, jak je celkový potenciál země využit v ekonomickém směru.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, a to teoretickou a praktickou. Teoretická část se věnuje čtyřem hlavním bodům. První se zabývá otázkou co je potenciál cestovního ruchu. Představuji, jak ho správně rozdělujeme a jakým způsobem je možné ho dále měřit. Další částí je podrobný přehled vymezení předpokladů cestovního ruchu a jaké složky se mezi ně řadí. Vymezení těchto složek je zásadní, jelikož podle nich lze zhodnotit veškerý potenciál. Třetí a čtvrtá část je zvlášť věnována oběma zemím. Dle teoretického rozdělení popisují Českou a Slovenskou republiku jako destinace cestovního ruchu. V praktické části práce se věnuji konkrétním číslům o ubytovacích kapacitách a následně o základních ekonomických ukazatelích. Na základě zjištěných údajů je mým cílem ukázat, jak země využívají svůj potenciál a jaké jsou přínosy pro ekonomiku země z pohledu cestovního ruchu. Cílem je také vyhodnotit, která ze dvou zemí má lepší postavení a lépe využívá svůj potenciál. Čísla jsou prezentována přehledně v tabulkách a grafech. Mým zdrojem byly statistické úřady obou zemí, databáze Eurostatu a světové organizace World Travel and Tourism Council.

V závěru své práce zhodnotím poznatky, které jsem během psaní posbírala a navrhnou možné kroky, které by mohly přinést zlepšení ve využití potenciálu z mého pohledu.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Potenciál cestovního ruchu

V souvislosti s cestovním ruchem hovoříme o mnoha pojmech souvisejících s touto problematikou. Potenciál cestovního ruchu je právě jedním z nich. Lze ho chápat jako souhrn všech podmínek a předpokladů pro rozvoj cestovního ruchu na určitém území. Jednou ze zásadních definic podle Zelenky a Páskové (2012) je: *„Potenciál je souhrnná hodnota všech předpokladů cestovního ruchu, při jeho kvantitativním hodnocení oceněná na základě bodovací škály, snižená o zápornou hodnotu negativních faktorů rozvoje cestovního ruchu, zejména o špatný stav složek“*. K těmto složkám patří například znečištění ovzduší, znečištěná moře, kvalita i množství vody. Důležitým faktorem jsou ale také časté živelné události jako například zemětřesení, sesuvy půdy nebo záplavy. Dalším ovlivňujícím faktorem je úroveň kriminality, politická situace daného území nebo i případný výskyt nakažlivých chorob. (Pásková, Zelenka 2012).

Potenciál je vždy silně časově závislý zejména co se týče určitých druhů a forem cestovního ruchu. Je totiž neodmyslitelně ovlivněn sezónními klimatickými jevy a v neposlední řadě především regulací pohybu návštěvníků, spojeným s ochranou druhů nebo přírodních hodnot. Vzhledem k této skutečnosti je zcela zásadní potenciál daného území vždy rozvíjet tak, aby nedocházelo k překročení únosné míry rozvoje, jelikož se právě tímto daný potenciál snižuje. (Pásková, Zelenka 2012)

Důležitou roli pro každé území hraje zhodnocení tohoto potenciálu. Právě tím je následně dosahováno správné konkurenceschopnosti území či konkrétní destinace a zároveň tak mohou vznikat nové produkty cestovního ruchu se správným zaměřením. (Pásková, Zelenka 2012)

2 Předpoklady cestovního ruchu

Předpoklady cestovního ruchu mají své teoretické rozdělení podle určitých faktorů, které ho úzce ovlivňují. V geografické literatuře lze najít více přístupů a modelů předpokladů cestovního ruchu. Objevuje se například pojem teritoriální rekreační systém zpracovaný A. Kostrowickým, který uvádí tři podsystémy ovlivňující předpoklady cestovního ruchu – zdroje cestovního ruchu, návštěvníky cestovního ruchu

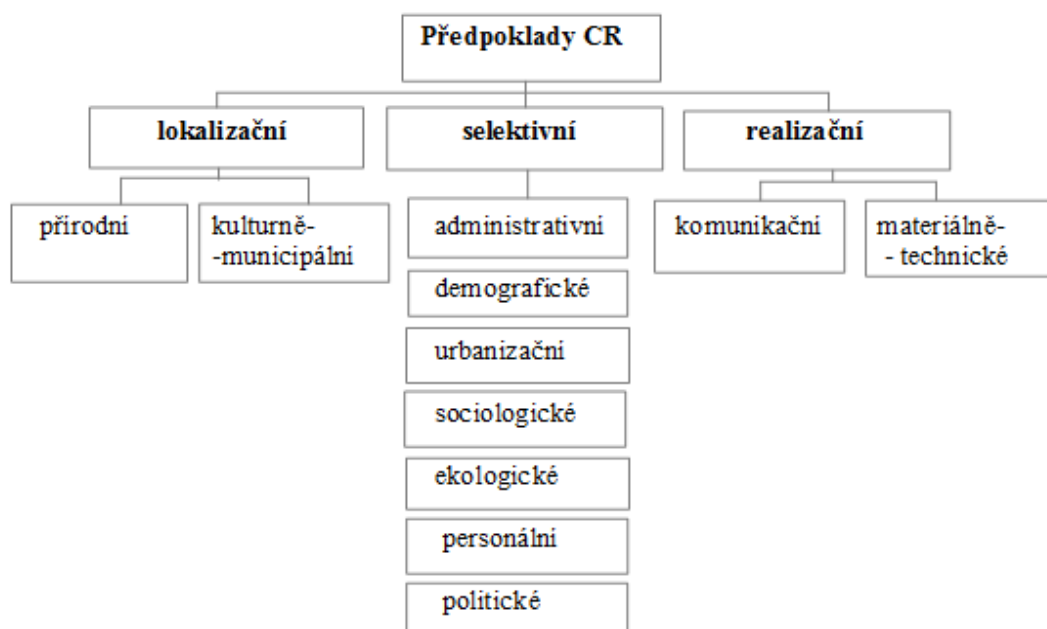
a sociálně-ekonomické, organizační a technické podmínky. Na toto rozdělení navazuje Peter Mariot, který roku 1983 formuluje zásadní rozdělení dnes běžně užívané v teorii a to *funkčně-chronologický přístup k hodnocení a modelovému znázornění předpokladů cestovního ruchu*. Ten předpoklady rozděluje na tři skupiny –

- 1 lokalizační předpoklady
- 2 selektivní předpoklady
- 3 realizační předpoklady

Tímto rozdělením se již opouští od tradičního dělení na přírodní památky, kulturně-historické památky a společenské předpoklady. (Gúčík 2010)

Cestovní ruch celkově lze označit především jako ekonomickou aktivitu. Vliv tří zmíněných základních skupin je zcela nezbytné uvážene poměřovat a posuzovat, především s ohledem na enviromentální a sociokulturní udržitelnost. Zároveň je cílem dlouhodobá ekonomická využitelnost v dnešní stále rostoucí a silnější konkurenci. (Burian, Ryglová, Vajčnerová 2011).

Obrázek č. 1 Funkčně-chronologické rozdělení předpokladů CR



(Zdroj: vlastní zpracování dle Mariot 1983)

2.1 Lokalizační předpoklady

Lokalizační předpoklady tvoří takzvanou pomyslnou fyzickou základnu pro cestovní ruch, díky této skupině je vůbec možné uspokojit poptávku po cestovním ruchu. V podstatě tuto skupinu nijak nelze měnit a ani ji rozšiřovat. Význam určení těchto předpokladů je velmi vysoký, jelikož rozhoduje o tom, jaký cestovní ruch v daném území lze rozvíjet. Každé území je něčím zajímavé a odlišné a díky tomu je možné tvořit různě zaměřené turistické oblasti. (Burian, Ryglová, Vajčnerová 2011)

Lze je dále rozdělit do dvou podskupin, jak můžeme vidět názorně v zobrazeném schématu. První podskupinu tvoří *přírodní předpoklady*. Význam ve vymezení těchto podmínek spočívá v tom, že zpravidla udávají vznik konkrétní formě cestovního ruchu. Obecně lze říci, že při výskytu neobvyklých přírodních úkazů, exotické fauny a flóry a příznivého počasí má konkrétní území vyšší předpoklad pro úspěšný rozvoj cestovního ruchu. (Burian, Ryglová, Vajčnerová 2011)

2.1.1 Přírodní předpoklady

Je důležité brát v potaz všechny faktory spadající pod vymezení přírodních předpokladů. V první řadě se hodnotí klimatické poměry, jelikož jsou zcela zásadní při realizaci a rozmístění cestovního ruchu. Zahrnují teplotu vzduchu, vlhkost, množství srážek apod. Využití zde má v praxi také rozdělení na podnebné pásy. Důležitá je v tomto směru i případná sezónnost. (Hrala 2002)

Dalším bodem jsou poměry hydrologické. Z hlediska realizace CR jsou tyto poměry stále významnější a oblasti s vhodnými podmínkami jsou ideálními k dalšímu rozvoji. Za největší atraktivitu v této oblasti lze považovat minerální vody, gejzíry a moře. Stejně tak pro cestovní ruch mají význam jezera, umělé vodní plochy a řeky.

Zásadní vliv má dále reliéf, čili povrch území. Ten také udává samotný charakter cestovního ruchu v dané oblasti. Vysokou přitažlivost zde tvoří například vysokohorské oblasti různě po světě. (Hrala 2002)

Obecně k rozvoji cestovního ruchu lákají přírodní atraktivitu, které právě vyvolávají motiv k účasti na CR, proto je nezbytné tyto lokality znát a umět správně využít. Je důležité vědět o zvláštностech přírody a orientovat cestovní ruch tímto směrem. Unikátními oblastmi jsou různé biosferické rezervace, chráněná území a národní parky. Dále oblasti s atraktivními přírodními útvary jako jsou ledovce, skalní města, jeskyně,

kaňony a v neposlední řadě pak fjordy, korálové útesy, gejzíry a termální prameny. (Pásková, Zelenka 2012)

2.1.2 Kulturně-municipální

Druhou podskupinu tvoří předpoklady *kulturně-municipální*, obecně do této kategorie řadíme atraktivitu a zajímavost spojené s tvorbou člověka a jsou úzce spjaté s historií každého území a jsou vždy středem zájmu turistů. (Drobná, Morávková 2004)

U kulturních atraktivit je stejně tak důležité dbát na to, aby byly vždy optimálně využity s ohledem na jejich hodnotu. Je nezbytné projednat, zda mohou vůbec být zpřístupněny turistům. Následně jsou poté veřejnosti přístupná místa jako jsou hrady, zámky, zříceniny, historické zahrady a různé památkové rezervace. (Pásková, Zelenka 2012)

Velký význam v kulturní oblasti bezpochyby tvoří muzea a galerie, ať už světové nebo jiné úrovně. Své postavení pak také mají kulturní akce, festivaly nebo slavnosti spojené s daným územím. Velkému úspěchu se v posledních letech dostává například také gastronomie a cestovnímu ruchu, spojenému právě s tímto druhem zážitku. (Burian, Ryglová, Vajčnerová 2011)

Nelze opomenout velké lákadlo cestovního ruchu a to zábavní parky. Jejich význam je v dnešní době také značně vysoký a o sportovní a zábavní využití je masový zájem.

2.2 Selektivní předpoklady

Skupina selektivních předpokladů stimuluje vznik cestovního ruchu, v teorii proto také bývá označována i názvem stimulační předpoklady. Tyto předpoklady zahrnují několik oblastí a obecně můžeme říci, že určují, zda je možné cestovní ruch v dané oblasti rozvinout a nadále ho systematicky řídit a udržet. Faktory spadající do této skupiny dělíme na *subjektivní* a *objektivní*. (Burian, Ryglová, Vajčnerová 2011)

2.2.1 Objektivní předpoklady

Objektivní předpoklady zahrnují ty faktory, které ovlivňují vztah mezi daným územím a samotným cestovním ruchem. Především se zde jedná například o politickou situaci oblasti a s ní spojenou bezpečnostní stabilitu. Politická skutečnost je pro cestovní ruch samozřejmě zcela zásadní. Jeho rozvoj je intenzivní v místech politicky stabilních a mírových. V dnešní době je bohužel zaznamenáváno nespočet konfliktních situací a pro tyto oblasti to znamená jistou degradaci cestovního ruchu. Pro rozvoj je důležitý

demokratický směr, kdy tato otevřenost společnosti nijak v rozvoji nebrání, ale naopak ho plně podporuje. (Hrala 2002)

Dalším hlavním faktorem jsou ekonomické záležitosti. Klíčovou roli hraje životní úroveň. Vyšší životní úroveň zvyšuje poptávku po různých formách cestovního ruchu, ve vyspělých zemích pak cestovní ruch představuje jakousi formu životního stylu. Potenciální turisté se se stále zvyšující životní úrovní zajímají o nová místa a využívají neustále více služeb a celkově se zvyšuje jejich potřeba po cestování a poznávání, což má na cestovní ruch velmi pozitivní vliv a je proto cílem ho nadále dynamicky rozvíjet. (Burian, Ryglová, Vajčnerová 2011)

Demografické a urbanizační faktory jsou s vývojem cestovního ruchu úzce spjaty. Obecně se v něm promítají i základní fakta, jako jsou počet obyvatel, hustota obyvatelstva, délka života a struktura dle věku a pohlaví. (Pásková, Zelenka 2012) Značný vliv pro cestovní ruch představuje v dnešní době proces urbanizace. Role města ve společnosti stále více roste, podíl obyvatelstva ve velkých městech se zvyšuje. Tento růst má ale velký dopad na životní prostředí a rovnováha mezi společností a přírodou je narušována. Negativní vlivy je důležité regulovat a snažit se je minimálně alespoň snižovat, vyloučit je totiž zcela úplně není reálné. (Hrala 2002)

Do administrativních faktorů spadají různá právní opatření jako jsou vyhlášky, předpisy či zákony. Řadíme sem rovněž pasové a vízové povinnosti, které s cestovním ruchem úzce souvisí a je třeba tyto podmínky dodržovat a sledovat jejich změny. Do této skupiny lze také zahrnout potřebná očkování související s vycestováním do cizích zemí. (Burian, Ryglová, Vajčnerová 2012)

2.2.2 Subjektivní předpoklady

Skupina subjektivních předpokladů se projevuje následně už na chování a rozhodování spotřebitelů cestovního ruchu. Řadíme sem psychologické faktory, které toto chování ovlivňují. Velice významnou roli zde má reklama, která je největším stimulem pro potenciální účastníky cestovního ruchu. Správná a účinná reklama destinace je jednou ze zásadních faktorů. Je důležité vždy určit, jakou skupinu potenciálních cestovatelů chce destinace oslovit a na základě toho také správně vybírat nabízené aktivity a služby. Tím je pak úspěšně dosahováno uspokojení subjektivních požadavků těchto cílových skupin. (Burian, Ryglová, Vajčnerová 2012)

Nelze opomenout předpoklady ze sociálního hlediska. Životní styl a mentalita jednotlivých osob značně ovlivňují roli cestovního ruchu a pohled na něj a především se liší zájem o konkrétní druhy cestovního ruchu. I díky těmto faktorům se v oblasti CR rozvíjí nové formy a druhy, aby bylo možné uspokojit i sociálně slabší skupiny. Cílem je i těmto skupinám nabídnout dostatečné služby a nevyčleňovat je z účasti na CR. Rozhodování a chování je ovlivněno i faktory, jakými jsou stupeň vzdělání, počty členů v domácnostech a v neposlední řadě průměrné příjmy spadající na člena rodiny. (Pásková, Zelenka 2012)

2.3 Realizační předpoklady

Skupinu realizačních předpokladů je možné také rozdělit na dvě podskupiny a to *materiálně-technické* a *komunikační* předpoklady. Obecně celá tato třetí skupina umožňuje cestovní ruch v praxi realizovat. Ať už ve smyslu, jak se do různých míst po světě dopravit, tak také kde pobyt strávit a jaké služby lze využít. Realizační faktory svou nabídkou a možnostmi nabízí maximální využití lokalizačních předpokladů. (Hrala 2002)

2.3.1 Komunikační předpoklady

První podskupinu tvoří doprava. Její role je z pohledu realizace cestovního ruchu naprosto zásadní, jelikož umožňuje styk mezi výchozím místem každého účastníka a navštívenou oblastí, čili cílem. (Hrala 2002)

U dopravy je důležitý rozvoj a rozmístění. Je důležité plnit otázky ohledně bezpečnosti, rychlosti a pohodlnosti a v neposlední řadě také otázku týkající se cenové dostupnosti. U vzdálených tras jsou tyto otázky náročnější, ale je o to důležitější je správně plnit. Dopravní záležitosti nemusí být pro turisty vždy tou nejjednodušší záležitostí a proto je cílem tyto cesty usnadnit a zpříjemnit. (Burian, Ryglová, Vajčnerová 2012)

V dnešní moderní době lze využívat několika druhů dopravy. Výběr se zpravidla odvíjí od délky trasy a cenových možností. Velké využití a především význam má pro cestovní ruch doprava letecká. Dalo by se říci, že z hlediska dostupnosti je reálnou možností dnes pro každého účastníka, počty letišť stoupají a pro turisty je cesta letadlem dnes již nejen běžnou, ale také vcelku příjemnou záležitostí. Nabízených letů, ať už pravidelných nebo nepravidelných, je dnes tolik, že je možné dosáhnout prakticky jakékoliv oblasti světa.

Nelze opomíjet železniční a silniční dopravu. Železniční doprava slouží především na větší vzdálenosti. V posledních letech dochází v oblasti této dopravy k velké modernizaci, zvyšují se služby poskytované účastníkům cestovního ruchu a mimo běžné cestování vzniká také mnoho atraktivních vyhlídkových tras. Silniční automobilová doprava převažuje naopak na kratší vzdálenosti. Velká část této dopravy připadá na individuální dopravu a je využívána v rámci domácího cestovního ruchu. Silniční sítě jsou obecně poměrně husté a jsou často nově rozšiřovány. Otázkou pak zde zůstává lišící se kvalita. (Hrala 2002)

Zajímavým druhem je námořní doprava. Tato doprava nenaplňuje ve velkém účel jako základní druh dopravy, ale v určitých oblastech si udržuje svou podstatu, především ve vnitřních mořích a v místech bez leteckého spojení. U námořní dopravy je výhodnější orientace spíše na komfort. Dochází tak k realizaci okružních plaveb s různě orientovanou tematikou. Zájem o tyto plavby je opravdu velký a jejich trasy jsou dnes rozprostřeny v mnoha oblastech. (Hrala 2002)

2.3.2 Materiálně-technické předpoklady

Tyto předpoklady nám vymezují danou oblast z hlediska ubytovacích kapacit, stravovacích zařízení, zábavních, sportovních a kulturních středisek a dalších možných kapacit, které jakkoli uspokojují potřeby účastníků cestovního ruchu v dané lokalitě. Určitým způsobem již tyto kapacity vymezují, jaké množství návštěvníků může konkrétní místo navštívit a plně využít. (Drobná, Morávková 2004)

Pro využití veškerého potenciálu území je důležité maximalizovat takové služby, které znamenají pro danou oblast příjem. Proto mají největší roli právě ubytovací a stravovací kapacity. K realizačním předpokladům je důležité také zmínit přístup k zdravotnickým zařízením, směnárnám a další podobným službám, které představují běžnou občanskou vybavenost. (Pásková, Zelenka 2012)

3 Česká republika

3.1 Lokalizační předpoklady

3.1.1 *Klimatické poměry*

Oblasti po České republice jsou využívány takovým způsobem, jaký určují klimatické podmínky. Podnebí je zde dáno polohou v mírném podnebném pásmu, projevuje se tedy vliv čtyř ročních období. Celkem zde po území najdeme tři podnebné oblasti a to chladné, mírně teplé a teplé, kdy převážnou část celé republiky tvoří mírně teplé oblasti pokryté vrchovinami až pahorkatinami. Srážky na území republiky stoupají s nadmořskou výškou. I přesto, že jejich množství různě kolísá, v dlouhodobém průměru má Česká republika srážek dostatek. Teplotně je Česká republika velmi příznivou oblastí, průměrná roční teplota vzduchu se udává 7°C. I v nejchladnějším měsíci lednu se udává průměrná teplota – 7°C v horských oblastech, 0°C pak v nížinách. [3]

3.1.2 *Povrch*

Česká republika měla velmi bohatý a různorodý vývoj povrchu. Díky tomuto složitému vývoji v minulosti se může pyšnit krásnými pohořími, která lákají nespočet turistů z celého světa. Krajinu České republiky si pomyslně můžeme oddělit na dva horské systémy a to Český masív, který tvoří západní a střední část, a naproti tomu pohoří Karpaty, které tvoří území nejvýchodnějším směrem. Pomyslnou hranice mezi těmito „systémy“ utváří přibližně myšlená čára Znojmo – Brno. [3]

Jednotlivá pohoří lze umístit přímo do jednoho z těchto dvou systému. Nejprve tedy k pohořím, která náleží Českému masívu. Nejvýznamnějším bodem je pohoří **Krkonoše**. Tato oblast je jednou z nejnavštěvovanějších horských středisek. Nachází se na severovýchodě a po hlavním hřebenu hor probíhá hranice mezi naší republikou a sousedním Polskem. Součástí je také nejvyšší vrchol celé republiky – hora Sněžka s nadmořskou výškou 1602 metrů. [10]

V Krkonoších je k dispozici celkem 26 horských středisek, která dohromady nabízejí několik kilometrů sjezdovek a také běžeckých tratí. Mezi turisticky nejoblíbenější můžeme uvést například Harrachov, Rokytnici nad Jizerou nebo Pec pod Sněžkou. [3]

Dalším významným pohořím je **Šumava**. Ta se rozkládá na jihozápadě republiky a je považována ze jednu z nejkrásnějších lesnatých oblastí, jelikož nebyla na rozdíl od

jiných částí zasažena industrializací. Nejvyšším bodem je Plechý s výškou 1 378 m. Tato oblast se stala v posledních letech centrem především pro pěší turistiku. [3]

Dále v severních Čechách se rozkládají Jizerské hory, Orlické hory a Lužické hory a pohoří Labské pískovce. **Jizerské hory** leží po obou stranách česko-polských hranic. Okolí Jizerských hor je díky svým přírodním podmínkám vyhledávanou oblastí pro náročnější cykloturistiku. [3]

Orlické hory se rovněž rozkládají podél česko-polské hranice. Tyto hory pokrývají vrcholky ve výšce do 1 115 metrů, kdy tato maximální hodnota patří vrcholu Velká Deštná. Orlické hory jsou vyhledávanou oblastí v zimním období. Bohužel se tato oblast delší dobu potýká s opakovaným odumíráním lesních porostů. **Lužické hory** leží podél česko-německých hranic. [10], [11]

Oblast **Labských pískovců** se také táhne po obou stranách hranice. Na našem území je tato oblast známá jako Národní park České Švýcarsko. Oblast je celosvětově vyhlášena všemi horolezci. [10]

Směrem na severozápad se rozkládají **Krušné hory**, které utvářejí hranici s Německem. Oblast Krušných hor je oblíbená celoročně, v zimě jsou využívány s oblibou jak sjezdovky tak běžecké tratě a na jaře a v létě je tu velká koncentrace cykloturistů. [3]

Nyní pohoří náležící druhému systému Karpat. Mezi tato pohoří patří **Moravskoslezské Beskydy, Javorníky a Bílé Karpaty**. Všechny tyto pohoří mají stejnou funkci – tvoří hranici se sousedním Slovenskem. [3]

Díky proudící vodě a srážkám se v České republice vytvořila krásná skalní města. Ve vápencových oblastech vznikly krasové útvary s jeskyněmi a právě ty jsou dnes hojně navštěvovanou přírodní atraktivitou. Velkou dominantou je v této oblasti známá propast Macocha, kde jsou zpřístupněny například Sloupsko-šošůvské jeskyně, Punkevní jeskyně nebo jeskyně Balcarka. [10]

3.1.3 Hydrologie

Českou republikou prochází hlavní evropská rozvodí, která vedou z bodu nazývaného Kralický Sněžník. Řeky z území republiky jsou odváděny celkem třemi úmořími. Největší podíl je odvodňován do Severního moře. Je to skoro až 70% celého území. Druhá největší část je odváděna do Černého moře a poslední část teče do Baltského moře. [10]

Nejvýznamnější postavení mají v České republice dvě hlavní řeky – Labe a Vltava. **Labe** je řekou nejmohutnější a její pramen se nachází v Krkonoších. Z našeho území teče následně na severu do Německa. Řeka má několik přítoků, nejvýznamnějším je však v první řadě řeka **Vltava**. Ta drží prvenství pro změnu v délce – je nejdelší řekou České republiky. Pramení na Šumavě a u města Mělník se setkává s Labem. Dalšími důležitými přítoky jsou Malše, Lužnice, Sázava a nebo také Berounka. **Berounka** a **Sázava** rovněž odvodňují značnou část území. Na území Moravy a Slezska vedou další důležité řeky. Jsou to řeky Morava, Dyje, Svratka a Odra. **Morava** je třetí nejdelší řekou našeho území. Řeka **Odra** pak odvodňuje značnou část Moravy. [10]

Důležitou součástí jsou vodní nádrže. Největší koncentrace nádrží se nachází na Vltavě. Tou nejznámější a zároveň také svojí rozlohou největší je **přehrada Lipno**. Turisty je to velmi oblíbené místo v letní sezóně. Druhou hlavní přehradou je **Orlík**, největší z hlediska objemu vody. Z nádrží na Vltavě lze ještě zmínit přehradu **Slapy**. Z dalších nádrží bych zmínila ještě Vranov, Dalešice nebo Nechranice. [10]

V oblasti Jižních Čech se rozkládá nejvíce rybníků České republiky. Tím největším je rybník **Rožmberk**, který je místem pro milovníky rybaření. Dalším z velkých je Staňkovský rybník. Důležité je zmínit Máchovo jezero. I když může být název lehce zavádějící, je Máchovo jezero vybudované člověkem, tudíž ho řadíme mezi rybníky. [10]

V České republice se také nachází jezera. Jejich výskyt je sice velice minimální, ale přesto jsou krásným bodem české krajiny. Mezi nejvýznamnější patří jezera na Šumavě – Černé a Čertovo jezero a Plešné jezero. [10]

Velký význam mají minerální prameny, které jsou v ČR využity v 35 lázeňských střediscích. Oblast západočeských lázní, nazývaná lázeňský trojúhelník, zahrnuje Karlovy Vary, Mariánské Lázně, Františkovy lázně a další. Mezinárodní význam mají také lázně Poděbrady, Luhačovice a Teplice nad Bečvou. Lázně dovolují využití prakticky celoročně. Vyskytují se zde i další atraktivity jako bahenní sopky a vyhaslé jícnové sopky. [3]

3.1.4 Chráněné krajinné oblasti a Národní parky ČR

Na území České republiky se nachází několik míst, která jsou zákonem ustanovena jako maloplošná a velkoplošná zvláště chráněná území. Do kategorie velkoplošných území

patří chráněné krajinné oblasti a národní parky (dále jen CHKO a NP). K maloplošným územím patří národní přírodní rezervace (NPR), národní přírodní památky (NPP), přírodní rezervace (PR) a přírodní památky (PP). Tato maloplošná území se vyskytují vždy přímo na území CHKO nebo NP. [11]

V ČR je zákonem ustanoveno celkem 25 CHKO a 4 NP. V tabulkách č. 1 a 2. můžeme vidět stručný přehled všech těchto území a rok jejich vzniku. Zákonem jsou dána omezení, která platí na všech těchto územích pro návštěvníky, vzhledem k předmětu ochrany dané oblasti.

Tabulka č. 1 Národní parky ČR

NP	vznik
Krkonošský národní park	1963
Národní park Podyjí	1991
Národní park Šumava	1991
Národní park České Švýcarsko	2000

(Zdroj: vlastní dle AOPK ČR^[14])

Tabulka č. 2 Chráněné krajinné oblasti ČR

CHKO	vznik	CHKO	vznik
Beskydy	1973	Labské pískovce	1972
Bílé Karpaty	1980	Litovelské Pomoraví	1990
Blaník	1982	Lužické hory	1976
Blanský les	1989	Moravský kras	1956
Broumovsko	1991	Orlické hory	1969
České středohoří	1976	Pálava	1976
Český kras	1972	Poodří	1991
Český les	2005	Slavkovský les	1974
Český ráj	1955	Šumava	1963
Jeseníky	1969	Třeboňsko	1979
Jizerské hory	1968	Žďárské vrchy	1979
Kokořínsko	1976	Železné hory	1991
Křivoklátsko	1978		

(Zdroj: vlastní zpracování dle AOPK ČR^[14])

K chráněným územím bych ráda uvedla také pojem biosférické rezervace. I tato chráněná území mají v ČR své zastoupení. Jedná se však o samostatnou kategorii v

ohledu ochrany přírody. Tento statut má mezinárodní postavení a vyhlásit ho může pouze UNESCO. Vzhledem k faktu, že Česká republika má v dnešní době celkem již 6 takto označených území, je zřejmé aktivní zapojení do sítě chráněných území na celosvětové úrovni. [14]

Dále se po celém území ČR nachází téměř 4 000 jeskyní. Většina z nich má mimořádný význam, neboť představují pozoruhodné geologické, geomorfologické a mineralogické fenomény. Jsou zde zachovány nejceněnější doklady o vzniku a vývoji života a lidské kultury. Všechny jeskyně v ČR jsou tak od roku 1992 chráněny podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. [14]

3.1.5 UNESCO

Česká republika se jako dalším velmi významným bohatstvím z hlediska kultury může pyšnit skutečností, že na Seznamu světového dědictví má celkem 12 památek z celé republiky. Přehled těchto památek včetně místa a roku vzniku vidíme v tabulce č. 3.

Tabulka č. 3 UNESCO – Seznam památek v ČR

Město	Objekt	Zápis
Praha	Historické jádro města	1992
Český Krumlov	Historické jádro města	1992
Telč	Historické jádro města	1992
Žďár nad Sázavou	Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře	1994
Kutná Hora	Historické jádro města	1995
Lednice – Valdice	Kulturní krajina se zámek	1996
Holašovice	Historická vesnice	1998
Kroměříž	Zámek s podzámeckou zahradou	1998
Litomyšl	Zámek	1999
Olomouc	Sloup Nejsvětější Trojice	2000
Brno	Vila Tugendhat	2001
Třebíč	Židovská čtvrť a Bazilika sv. Prokopa	2003

(Zdroj: vlastní zpracování dle ^[7])

Když bereme v úvahu rozlohu České republiky, je počet památek patřící na Seznam světového dědictví velmi mimořádný a pro Českou republiku znamená velké ocenění. V současnosti je do budoucna připravováno k nominaci několik dalších památek. Na Seznam světového dědictví také patří 4 nehmotné památky. První z nich je Slovácký verbuňk, který byl zapsán v roce 2005. Jedná se o improvizovaný tanec, který je součástí hodů nebo zábav a vyskytuje se na jihovýchodě Moravy. Druhou památkou zapsanou v roce 2010 je sokolnictví. V Česku je považováno za tradiční aktivitu lovu a bylo nominováno mnoha zeměmi. Stejněho roku je zapsán masopust a jeho vesnické obchůzky. Je spojen s tradičními rituály, občerstvením a také maskami. Jako poslední byla v roce 2011 připsána Jízda králů, známá jako lidový zvyk udržovaný na Slovácku a na Hané. [27]

3.1.6 Hradý a zámky

Po České republice se na různých místech nachází více jak 2000 zámků, hradů a dalších pevností. A ani toto číslo není zcela konkrétní a konečné. V tomto směru má ČR opravdu co nabídnout a převážná většina z těchto památek je veřejnosti zcela přístupná, tudíž je možné se kochat nádhernou dochovanou architekturou nebo různými sbírkami obrazů. Spousta míst také každoročně pořádá různé tematické festivaly a kulturní programy, které jsou ukázkou do dávné historie těchto míst. [3]

V tabulce č. 4 si můžeme prohlédnout přehled památek, které jsou průměrně zcela nejvíce navštěvovanými a mají tak nejvyšší postavení.

Tabulka č. 4 Top 10 nejnavštěvovanějších zámků a hradů v ČR v roce 2013

Pořadí	Zámek	Hrad
1	Lednice	Karlštejn
2	Český Krumlov	Křivoklát
3	Průhonice	Bouzov
4	Hluboká nad Vltavou	Trosky
5	Konopiště	Šternberk
6	Kroměříž	Pernštejn
7	Sychrov	Buchlov
8	Jindřichův Hradec	Roštejn
9	Jaroměřice nad Rokytnou	Bezděz
10	Telč	Loket

(Zdroj: vlastní zpracování dle údajů COT^[15])

3.1.7 Praha

Hlavní město je zároveň nejnavštěvovanějším městem České republiky. Navštíví ho každoročně turisté z celého světa. Odhady ukazují, že počet turistů, kteří zavítají do Prahy, se ročně pohybuje zhruba okolo 3 milionů. Statisticky tak Prahu řadíme na přední místa mezi kulturními metropolemi v Evropě. [3]

V hlavním městě se nachází nespočet turistických atraktivit. Jednou z nejvýznamnějších staveb je **Pražský hrad**, který funguje jako sídlo prezidenta republiky. Za posledních několik let se drží na první příčce mezi nejnavštěvovanějšími místy v Praze. Dále k Praze neodmyslitelně patří dvě nádherná náměstí – **Staroměstské a Václavské**. Dominantou města je **Karlův most**. Především v jarních a letních měsících se tu nacházejí doslova davy turistů. Mezi další skvosty patří **Chrám sv. Mikuláše** a **Chrám sv. Víta**. Za kolébku Prahy je z historie považován **Vyšehrad**. Další ozdobou Prahy jsou také Trojský zámek, mariánské poutní místo Loreta a Strahovský klášter se svou ojedinělou knihovnou. Z dalších staveb nelze opomenout pražský Orloj, Prašnou bránu nebo také Obecní dům a Národní divadlo. [3]

Atraktivních turistických cílů je v Praze mnoho. Mezi každoročně nejvíce navštěvovaná místa patří již zmíněný Pražský hrad, dále pak Petřínská rozhledna a Staroměstská radnice. Turisty velmi oblíbená je i Národní galerie a Židovské muzeum, z chrámů jsou to pak chrám sv. Mikuláše a chrám sv. Víta. [16]

3.2 Selektivní předpoklady

V dnešní době je Česká republika vyspělým státem. Je politicky, hospodářsky i ekonomicky stabilní zemí. Průmysl má zde velmi vysoký podíl na HDP. Největší zastoupení má těžký průmysl, strojírenství, automobilový průmysl a potravinářství. ČR je jedním z největších producentů hnědého uhlí na světě. V oblasti průmyslu dobře funguje spolupráce se zahraničními koncerny. Svou tradici má v České republice také vinařství, k nejvýznamnějším oblastem řadíme Jižní Moravu a okolí Mělníka. Konkrétně odvětví cestovního ruchu se od roku 1989 řadí k nejdynamičtěji se rozvíjejícím. Ročně přijíždí do České republiky více než 6 milionů zahraničních turistů. V posledních letech se rozvíjí agroturistika, pobyty s aktivním sportovním zaměřením a také pobyty spojené s gastronomií a vinařstvím.

V České republice žije více než 10 milionů obyvatel. Obyvatelé s českou nebo moravskou národností tvoří 95%, zbylých 5% připadá na etnické menšiny, kterými jsou

Slováci, Poláci, Němci nebo Romové či Maďaři. Velkou tradici má pro ČR vzdělání. Obecně se národ Čechů považuje za vzdělaný a také pracovitý.[3]

3.3 Realizační předpoklady

3.3.1 Silniční a železniční doprava

Česká republika je země s jednou z nejvíce hustých silničních a železničních sítí. Silniční doprava je zároveň tou nejvyužívanější. Jediné co bohužel k silniční dopravě patří, je fakt, že není úplně kvalitní. V tabulce č. 7 je přehled celkové délky silničních a železničních tratí. Dálnice se budují a silniční doprava se stále rozrůstá.

Tabulka č. 5 Přehled silniční a železniční dopravy v ČR od roku 2006 do roku 2013

Rok	Železniční tratě celkem (km)	Silniční tratě celkem (silnice + dálnice km)	Dálnice v provozu (km)
2006	9 597	55 585	633
2007	9 588	55 595	657
2008	9 588	55 654	691
2009	9 578	55 719	729
2010	9 568	55 752	734
2011	9 572	55 742	745
2012	9 570	55 716	751
2013	9 560	55 761	776

(Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČSÚ ^[18])

Železniční doprava je v České republice druhým nejvyužívanějším druhem a její síť je také jednou z nejhustších z celé Evropy. I v tomto druhu dopravy však chybí stoprocentní kvalita a rozšiřování sítě je o něco pomalejší než u dopravy silniční.

3.3.2 Letecká doprava

Důležité postavení má letecká doprava. V posledních letech dochází k stále vyšším nárůstům využití tohoto druhu dopravy. Celkový počet letišť na našem území dosahuje čísla 91. Avšak je potřeba si uvědomit, že pod toto číslo spadají letiště všech typů. Patří sem tedy i letiště menšího významu, ke kterým řadíme aeroklubová, vojenská nebo také sportovní. Pro cestovní ruch je zásadních 5 letišť na mezinárodní úrovni a těmi jsou – Letiště Václava Havla v Praze, letiště Brno – Tuřany, letiště Ostrava – Mošnov, letiště Karlovy Vary a letiště Pardubice. První a nejdůležitější příčka patří největšímu letišti České republiky v Praze. Každý rok odbaví nejvíce turistů a je využíváno z devadesáti procent veškerých letů.

3.3.3 *Lodní doprava*

V České republice má lodní doprava svou tradici, není však využívána jako základní druh osobní dopravy. Využívá se především nákladní říční doprava po řece Labi, která spojuje ČR se sousedním Německem. Dále se využívají přístavy v Mělníku, Ústí nad Labem, Děčíně, Kolíně či v Praze. V cestovním ruchu jsou využity parníky a výletní lodě. Turisté s oblibou využívají této možnosti. V Praze jsou dostupné přístavy například na Čechově mostu, na Kampě, na Zbraslavi či u Stromovky.[4]

4 Slovenská republika

4.1 Přírodní předpoklady

4.1.1 *Klimatické poměry*

Slovenská republika má stejně příznivou polohu a také se rozkládá v mírném podnebném pásmu. Na území je přechod mezi oceánským a kontinentálním podnebím, což udává malé rozdíly v teplotách mezi létem a zimou. Co se však týče vysokohorských oblastí na Slovensku, lze se zde setkat s velmi nepravidelnými výkyvy teplot a častou proměnlivostí počasí. Teplota klesá nížko, mrazy mohou dosahovat až – 30°C. Sněhová pokrývka se v těchto oblastech drží od listopadu do května. Letní měsíce jsou obecně příjemné a teplotní průměr se udává nad 20°C. Je nutné i v těchto měsících však počítat s nestálostí počasí a především s letními bouřkami. [8]

4.1.2 *Povrch*

Na Slovensku můžeme krajinu rozdělit na dva pomyslné odlišné typy a to nížiny a karpatská pohoří. Nížiny zabírají zhruba třetinu území, zbytek patří pohořím. Celé území Slovenska náleží Západním Karpatům, které tvoří mohutný oblouk. Nejzápadněji položeným pohořím jsou **Malé Karpaty** a také s nimi sousedící pohoří Považský Inovec. Význačným horským masívem je **Žiar**. Právě od tohoto masívu se přesouváme směrem na sever a dostáváme se k známému pohoří **Malá Fatra**. Toto pohoří je v zimní sezóně navštěvováno turisty a jsou zde využívány oblíbená lyžarská centra. [5]

Stejně tak má Slovensko i pohoří **Velká Fatra**. Reliéf je zde velmi značně členěn s velkým výškovým rozpětím a turisté tuto oblast vyhledávají k výstupům, jelikož zde vedou různé turistické trasy s krásnými výhledovými body. [6]

Nejdůležitějším a zároveň největším pohořím celého Slovenska jsou **Tatry**, které se často nazývají miniaturními Alpami. Tyto nádherné hory se mohou pyšnit takovou krásou a přitažlivostí právě srovnatelnou s alpskými oblastmi. Tatry nabízí turistům celou škálu možností, za čím právě sem cestovat. Je to oblast oblíbená jak lyžaři, tak horolezci a skialpinisty, ale také se zde využívá blahodárných účinků lázní. Tatry můžeme rozdělit celkem do 4 úseků. Prvním jsou **Vysoké Tatry**, které jsou popisovány jako nejčlenitější a nejkrásnější oblast. Zároveň také platí, že jsou nejvyšší. Najdeme zde nejvyšší vrchol Gerlachovský štít, který měří úctyhodných 2654 metrů. [9]

Vysoké Tatry se můžou chlubit celkem dalšími devíti vrcholy, které dosahují výšky více než 2400 metrů. Jsou jimi vrchol Končistá, Kotlový štít, Ľadový štít nebo například Vysoká. Turistické trasy nacházející se v této oblasti jsou vhodné pro náročnější a zkušenější turisty. [6]

Druhý úsek tvoří **Belianské Tatry**. Už na pohled jsou z jistých důvodů rozeznatelné od Vysokých Tater. Liší se nejen výškou, ale také tvarem krajiny a vrchů. V tomto úseku se tyčí dva nejvyšší vrcholy, označované také jako dvojčata, Havran vysoký 2152 metrů a Ždiarská Vidla s výškou 2146 metrů. Stejně tak i v Belianských Tatrách se kromě těchto dvou vrcholů nachází další dvoutisícovky. Toto území je také významnou krasovou oblastí s mnoha jeskyněmi s kamennými vodopády a jeskynními jezírky.

Třetím úsekem jsou **Západné Tatry**, které jsou druhým nejvyšším pohořím Slovenska. Krajina je zde utvářena hlavně pastvinami. Pro turisty je známá především oblast zvaná Roháče, kde je díky reliéfu možné praktikovat vysokohorskou turistiku. Nejvyšším vrcholem je Bystrá. Na území Západných Tater se celkem nachází 25 dvoutisícových vrcholů.

Poslední z území Tater jsou **Nízké Tatry**. Nejvyšším vrcholem je Ďumbier, tento vrchol patří k nejkrásnějším, jelikož nabízí překrásné výhledy. I v Nízkých Tatrách se nachází značná část krasové oblasti s krásnými jeskyněmi. [9]

Dalšími známými pohořími Slovenska jsou Spišská Magura, Pieniny a Čerchov. Východní Slovensko pokrývají Nízké Beskydy a Vihorlat a dále směrem na jih leží nížiny. [5]

4.1.3 Hydrologie

Území celého Slovenska je odvodňováno pouze dvěma úmořími. Naprostou většinu odvádí Černé moře a je to přibližně 96% území a zbylá 4% jsou odváděna Baltským

mořem. Slovensko bývá označováno někdy jako střecha. Poukazuje na to fakt, že řeky začínají v horských oblastech, postupně stékají na všechny strany a odtékají do sousedních států.

Nejvýznamnější řekou je **Dunaj**. Územím protéká v délce 172 kilometrů a napojuje se na ní velké množství řek, odvádí nejvíce vody z celého území. Druhou významnou řekou je **Váh**, nejdelší řeka Slovenska. Na území už také, na rozdíl od Dunaje, pramení a to v oblasti Kráľovské Lehoty, kde se spojuje Bílý a Černý Váh a tvoří tak pramen. Řeka má délku 406 kilometrů. Současně Váh vtéká právě do Dunaje. [5]

Druhou nejdelší řekou je **Hron** s celkovou délkou 298 kilometrů. Svůj význam má pro Slovensko řeka **Dunajec**, která je označována jako třetí malé povodí Slovenska. Jejím přítokem je Poprad a společně s ním odvádí Dunajec vody směrem do Baltského moře. Na východě pak dominují řeky Slaná a Bodrog. Řeky na Slovensku jsou velkou atrakcí pro vodní turistiku. [5]

Velký význam mají vodní nádrže. Největší koncentrace se nachází na Váhu, jsou zde přehrady Liptovská Mara, Slňava nebo třeba Kráľová. Největší vodní nádrž je přehrada **Gábčíkovo**, která leží na Dunaji, s celkovou rozlohou 46 km². Turisty je velmi oblíbená. Velkou přehradou je také **Oravská přehrada**, někdy nazývaná Oravské moře, díky své rozloze. I tato přehrada se těší velké návštěvnosti turisty. [8]

Nádhernou součástí Slovenska jsou plesa. Tato jezera leží převážně v Tatrách, kde vznikaly v minulosti díky činnosti ledovců. Rozloha jezer zde činí zhruba okolo 3 milionů metrů čtverečních. Prvním největším z nich je **Vel'ké Hincovo pleso** a druhým **Štrbské pleso**. Tato místa jsou velmi vyhledávána turisty a není divu, jsou vskutku překrásnou součástí krajiny. Dalším oblíbeným a známým je **Popradské pleso**. Jmenovat všechny do jednoho je skoro nemožné, Tatry se totiž pyšní více než stovkou těchto horských klenotů. [9]

Pro Slovensko hrají velice významnou roli minerální prameny. Karpaty, které jsou velmi mladým pohořím, se i v dnešní době vyvíjí a stále se pohybují a díky těmto pohybům dochází k velké spoustě zlomů a vznikají tak cesty, které dávají průchod minerálním vodám na povrch. Oblasti s léčebnými prameny jsou dnes zvučným pojmem i ve světě. Jsou jimi například Bardejovské kúpele, Piešťany, Trenčianské Teplice, Sliač nebo Vyšné Ružbachy. [8]

4.1.4 *Chráněné krajinné oblasti a Národní parky SR*

Slovenská republika má poměrně široký seznam chráněných krajinných oblastí a národních parků. Tato území spadají pod ochranu velkoplošných chráněných území. Druhým typem je ochrana maloplošných chráněných území, do které patří 5 druhů ochrany přírody, kterými jsou – chráněné areály (CHA), přírodní rezervace (PR), národní přírodní rezervace (NPR), přírodní památky (PP) a národní přírodní památky (NPP). Dodnes je zatím na území republiky vyhlášeno celkem 14 CHKO a 9 NP. V tabulkách číslo 9 a 10 můžeme vidět podrobný seznam s datem jejich vyhlášení. [8]

Tabulka č. 6 Národní parky na Slovensku

Národní park	vznik
Tatranský NP	1949
NP Nízke Tatry	1978
NP Malá Fatra	1988
NP Slovenský ráj	1988
NP Muráňská planina	1997
Pieninský NP	1967
NP Poloniny	1997
NP Veľká Fatra	2002
NP Slovenský kras	2002

(Zdroj: vlastní zpracování dle ^[19])

Tabulka č. 7 Chráněné krajinné oblasti na Slovensku

CHKO	vznik
Biele Karpaty	1979
Cerová vrchovina	1989
Dunajské luhy	1998
Horná Orava	1979
Kysuce	1989
Latorica	1990
Malé Karpaty	1976
Pol'ana	1981
Ponitrie	1985
Strážovské vrchy	1989
Štiavnické vrchy	1979
Vihorlat	1973
Východné Karpaty	1977
Záhorie	1988

(Zdroj: vlastní zpracování dle ^[19])

4.1.5 UNESCO

Výborem světového dědictví UNESCO bylo na území Slovenska do této doby zapsáno 7 objektů. Pět lokalit je kulturně-historického charakteru a zbylé dvě přírodního charakteru.

Slovensko má dále na Seznamu světového dědictví zapsanou jednu zajímavost. Jedná se o nehmotné kulturní dědictví, které bylo zapsáno v roce 2005 a touto zajímavostí je Slovenská píšťala a její hudba. Dílo je zapsáno mezi Mistrovská díla ústního a nehmotného kulturního dědictví lidstva, které takto vyhlásila slavnostní proklamace a v rámci této ceremonie bylo dále oceněno dalších 43 děl. Toto uznání je velmi výjimečné a UNESCO ho uděluje zřídka. Uznávána je právě například hudba, tanec, národní rituály či například zkušenosti spojené s tradiční výrobou. Pokud jsou tedy tyto jedinečné prvky zapsány, je jim poskytována mezinárodní podpora a ochrana. V tabulce č. 11 si můžeme prohlédnout seznam objektů podle jejich rozdělení. [20]

Tabulka č. 8 UNESCO – Seznam kulturních a přírodních památek na Slovensku

Kulturně – historický charakter		Zápis
Město	Objekt	
Banská Štiavnica	historické město a technické památky v okolí	1993
Levoča, Spišské podhradie	historické jádro Levoča, Spišský hrad a památky v okolí	1993 (Levoča připsána 2009)
Bardejov	historické jádro města	2000
Vlkolínec	památková rezervace lidové architektury	1993
část Karpatského oblouku	dřevěné historické kostely	2008
Přírodní charakter		Zápis
Jeskyň Slovenského krasu		1995
Karpatské bukové pralesy		2007

(Zdroj: vlastní zpracování dle [20])

4.1.6 Hradý a zámky

Krajina hradů, zámků a kostelů – právě takto bývá někdy Slovensko popisováno. Na jeho území se dochovalo přes sto hradů a zámků a přes 400 kostelů. Mnoho objektů už bohužel dnes můžeme vidět pouze v podobě trosek, ale i přesto je tu velká spousta dalších dochovaných a zmodernizovaných staveb. V tabulce číslo 12 vidíme výčet nejhezčích hradů a zámků v různých lokalitách a také zřícenin, které jsou působivým prvkem slovenské krajiny. [8]

Tabulka č. 9 Nejkrásnější hradý a zámky a zříceniny na území Slovenska

Hradý a zámky	lokalita	Zříceniny
Bratislavský hrad	Bratislava	Devínský hrad
hrad Červený Kameň	Častá	Čachtický hrad
Smolenický zámek	Smolenice	Beckov
Bojnický zámek	Bojnice	Lietava
Oravský hrad	Orava	Lubovenský hrad
Nitranský hrad	Nitra	Spišský hrad
Kežmerský zámek	Kežmarok	Šarišský hrad
Zvolenský zámek	Zvolen	Plaveča
Budatínský zámek	Žilina	Víglaš

(Zdroj: vlastní zpracování dle [8], [21])

4.1.7 Bratislava

Hlavní město Slovenska řadíme k nejmladším evropským metropolím. Bratislava oplývá atmosférou plnou historie, ale zároveň je městem velmi moderním. Má krásné historické jádro s mnoha památkami a současně nabízí nádherná místa v krajině na výlety. Bratislavě dominuje fakt, že leží na řece Dunaj. Tato skutečnost dělá z hlavního města nádhernou podívanou. Jen pohled na Nový most, vedoucí přes Dunaj, je velmi ohromující. Nejkrásnější pamětihodností je již jednou zmíněný **Bratislavský hrad**. Tato stavba se nachází v části Starého města. V současné době je součástí Hradu také Historické muzeum, největší ze slovenských muzeí.

V této části města leží **chrám sv. Martina**, nejvyšší stavba celého Slovenska. Směrem ze Starého města vede známá Panská ulice, která správně naplňuje svůj název. Zde totiž

stojí paláce historické aristokracie – **Pálffyho palác**, **Keglevičův palác** nebo **Primaciální palác**. K historickému jádru neodmyslitelně patří **Hlavní náměstí**, kde stojí známá Stará radnice. Rozhodně nelze opomenout stavbu Slovenského národního divadla, která se nachází na dalším bratislavském náměstí - Hviezdislavovom náměstí.

V Bratislavě jsou turisty vyhledávaná i další místa. Patří k nim třeba Zoologická zahrada Bratislava. Jedničkou Slovenska je oblast v Podunajské nížině – **Senec**. Tato Slunečná jezera jsou nejnavštěvovanějším střediskem celého Slovenska. Součástí je také Aquapark Senec, který umožňuje celoroční využití k relaxaci a zábavě. [5], [8]

4.2 Selektivní předpoklady

Slovensko je zemí stabilní a bezpečnou. Politická situace je zde klidná. V posledních letech má obrovský podíl na tvorbě HDP sektor služeb, udává se více jak 60%, průmysl pak zaujímá okolo 30%, zbytek připadá na zemědělství. Z průmyslu jsou zastoupena především odvětví zaměřená na výrobu stavebních hmot, skla, obuvi, elektrotechniky a papíru. Zemědělství má po území Slovenska velmi rozdílné podmínky kvůli charakteru povrchu, ale v nížinách se daří ovocnářství. [8]

Na Slovensku žije přes 5 milionů obyvatel. Slováci tvoří z celkového počtu zhruba 86%. Zbytek náleží menšinám, kterých je na území země poměrně dost. Velké zastoupení mají Maďaři, kterých zde žije více než půl milionu. Další menšinou, žijící na území Slovenska, jsou Romové, kteří tvoří okolo 2% obyvatelstva. Velký důraz je zde kladen na náboženství, katolicismus je velice silný a lidé se pravidelně účastní bohoslužeb. Slováci jsou považováni za vcelku temperamentní, ale zároveň vstřícný národ s obchodním duchem.[5]

4.3 Realizační předpoklady

4.3.1 Silniční a železniční doprava

Následující tabulka ukazuje, jaká je hustota železniční a silniční sítě na Slovensku. Silniční doprava je na prvním místě, je nejrozvinutější. Kvůli značně členité krajině ale síť není tak hustá. Co se týče železničních tratí, celková délka není rozsáhlá, i přesto vede přes celou republiku a je dostupná prakticky kdekoli. Co lze také zdůraznit, že silnice a dálnice jsou na Slovensku velmi kvalitní.

Tabulka č. 10 Přehled silniční a železniční dopravy od roku 2006 do roku 2013

Rok	Železniční tratě celkem (km)	Silniční tratě celkem (km)	Dálnice v provozu (km)
2006	3 658	17 828	328
2007	3 629	17 875	365
2008	3 623	17 907	384
2009	3 623	17 937	391
2010	3 623	17 974	416
2011	3 624	18 015	419
2012	3 631	18 017	419
2013	3 631	17 954	420

(Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ŠÚ SR ^[22])

4.3.2 Letecká doprava

Letecká přeprava má také své místo v dopravě, ale není tolik využívána. Na Slovensku se nachází několik letišť, mezi které patří kromě těch velkých také letiště sportovní. Těmi nejdůležitějšími jsou však dvě mezinárodní letiště – letiště M.R. Štefánika Bratislava a letiště Košice, které se využívají nejvíce. První pozice patří letišti v Bratislavě, na které směřují v podstatě všechny lety z jiných míst. Mezi další ještě také řadíme mezinárodní Letiště Žilina, mezinárodní letiště Tatry – Poprad, mezinárodní letiště Piešťany a mezinárodní letiště Sliač. Slovensko celkově nemá tak vysoká čísla v počtech odbavených turistů. Faktem totiž zůstává, že hodně cestujících využívá letů z letiště v sousední Vídni, jelikož je od Bratislavy vzdálena pouze několik desítek kilometrů. [23]

4.3.3 Lodní doprava

Na Slovensku se využívá především řeky Váh a Dunaj k nákladní dopravě, kdy dochází k přepravě zboží či stavebních materiálů a různých surovin. Dvěma největšími přístavy na mezinárodní úrovni jsou Bratislava a Komárno. Z hlediska cestovního ruchu jsou atraktivní plavby po Dunaji. Přístav v Bratislavě je spojený pravidelnými linkami například s Vídni, Hainburgem či s Budapeští. [8]

PRAKTICKÁ ČÁST

V druhé praktické části jsou přiblíženy konkrétní údaje o České a Slovenské republice v číslech, která se týkají potenciálu cestovního ruchu. Data jsou čerpána z databáze Statistického úřadu České republiky a na druhé straně z databáze Štatistického úřadu Slovenské republiky. Dalším stěžejním zdrojem jsou databáze Eurostatu a organizace cestovního ruchu WTTC (World Travel and Tourism Council). Čísla jsou prezentována v tabulkách a dále pak pro porovnání v grafech. U ekonomických ukazatelů jsou uvedeny výdaje v miliardě dolarů pro lepší porovnatelnost, neboť každá ze zemí používá odlišnou měnu.

Hlavním cílem práce je porovnání konkrétních čísel pro obě země ve sledovaném období osmi let od roku 2006 do roku 2014, přičemž delší časové rozmezí lépe ukáže postupný vývoj ukazatelů, případná zlepšení či zhoršení, a lze tak posoudit výkonnost a využití potenciálu obou zemí. Vybrala jsem právě ukazatele porovnávající ekonomickou aktivitu a přínos konkrétně z cestovního ruchu. Těmi jsou přímý přínos na zaměstnanost, přímý přínos na HDP, export návštěvníků, výdaje na domácí cestovní ruch porovnané s výjezdovým cestovním ruchem, dále kapitálové investice či spotřeba v cestovním ruchu. Součástí jsou také ukazatele týkající se ubytovacích kapacit.

1 Ubytovací kapacity a návštěvnost

V následujících grafech se zaměříme na čísla týkající se ubytovacích kapacit. Pro představu máme v první tabulce konkrétní přesná čísla s počty ubytovacích kapacit v obou zemích.

Tabulka č. 11 Celkový počet ubytovacích kapacit v České a Slovenské republice v období 2006 – 2014 ¹

Rok	Ubytovací kapacity celkem	
	ČR	SR
2006	7616	2043
2007	7845	2675
2008	7705	2767
2009	7557	2683
2010	7235	2591
2011	7657	2539
2012	10057	2907
2013	9970	2803
2014	9013	

(Zdroj: vlastní zpracování dle údajů Eurostatu ^[17])

V souhrnném čísle jsou započítána zařízení všech kategorií, tedy nejen hotely a jim podobné kapacity, ale také kempovací oblasti a rekreační obytná zařízení. Čísla jasně ukazují, že na Slovensku nejsou kapacity tak vysoké jako v České republice. Co se týče moderních hotelových komplexů, na Slovensku je velká většina koncentrována stále především pouze v Bratislavě, některé pak lze najít v Tatrách. V České republice je nabídka moderních a luxusních hotelů nejen v hlavním městě, ale i v jiných oblastech a městech, které turisté rádi navštěvují. Na území ČR se nabídka ubytovacích kapacit v průběhu let rozrůstá. Cílem Slovenska je snaha o budování a modernizaci ubytování, tento proces je zde však poměrně pomalý. Je důležité také brát v potaz rozlohu obou zemí, ČR je svou rozlohou zjednodušeně řečeno minimálně o třetinu větší, má tedy očekávané větší kapacity. I přesto jsou ale čísla týkající se Slovenska nižší, než by se dalo očekávat právě i s přihlédnutím na jeho menší rozlohu.

¹ Hodnota pro rok 2014 ve Slovenské republice není v databázi Eurostatu k dispozici

V následujících tabulkách se podíváme na celkový počet příjezdů do těchto ubytovacích zařízení a následně na počet přenocování. Počty jsou uvedeny jak pro rezidenty země, tak pro nerezidenty.

Tabulka č. 12 Celkový počet přenocování v ubytovacích zařízeních v období 2006 – 2014 (rezidenti + nerezidenti)

Rok	Počet přenocování	
	ČR	SR
2006	41 447 797	11 011 440
2007	40 831 072	11 422 643
2008	39 383 474	12 259 115
2009	36 662 192	10 252 657
2010	36 908 811	10 240 479
2011	38 235 088	10 415 637
2012	43 278 457	10 770 328
2013	43 308 279	11 345 641
2014	42 946 929	10 781 015

(Zdroj: vlastní zpracování dle údajů Eurostatu ^[17])

Tabulka č. 13 Celkový počet příjezdů do ubytovacích zařízení v období 2006 – 2014 (rezidenti + nerezidenti)

Rok	Počet příjezdů	
	ČR	SR
2006	12 724 926	3 549 965
2007	12 960 921	3 739 323
2008	12 835 886	4 027 036
2009	11 985 909	3 341 188
2010	12 211 878	3 355 128
2011	12 898 712	3 536 676
2012	15 098 817	3 730 362
2013	15 407 671	4 003 100
2014	15 587 076	3 689 636

(Zdroj: vlastní zpracování dle údajů Eurostatu ^[17])

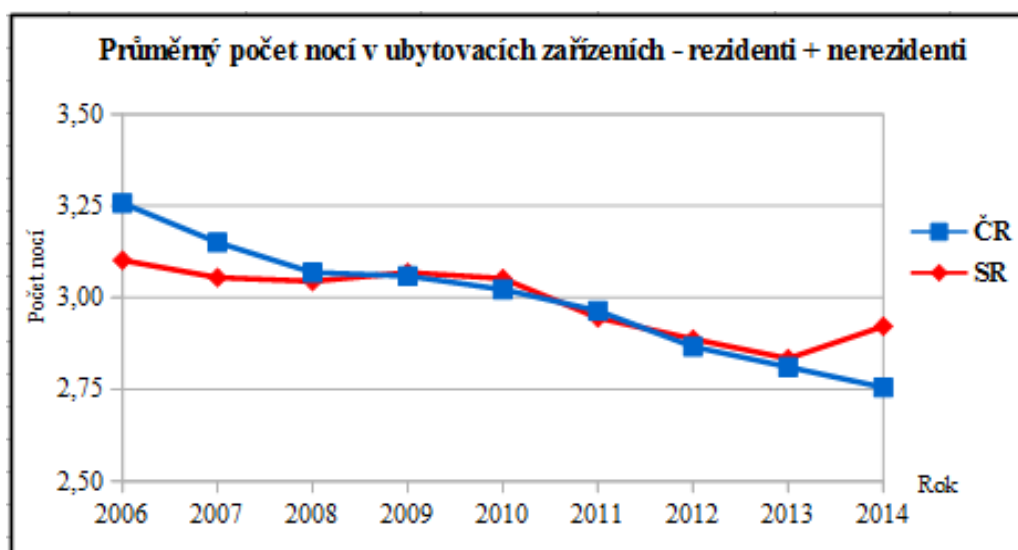
Pro výkonnost cestovního ruchu jsou tyto statistiky velmi důležité. Z tabulek vidíme, že počty příjezdů a přenocování se v průběhu let nepravidelně zvyšují či snižují. Důležitým ukazatelem, který je třeba ale zároveň sledovat, je průměrný počet strávených nocí v ubytovacích zařízeních. Tento počet vychází z celkových příjezdů a přenocování. Na tato čísla se můžeme podívat v následující tabulce.

Tabulka č. 14 Průměrný počet nocí v ubytovacích zařízeních v období 2006 – 2014
(rezidenti + nerezidenti)

Rok	Průměrný počet nocí	
	ČR	SR
2006	3,26	3,10
2007	3,15	3,05
2008	3,07	3,04
2009	3,06	3,07
2010	3,02	3,05
2011	2,96	2,95
2012	2,87	2,89
2013	2,81	2,83
2014	2,76	2,92

(Zdroj: vlastní zpracování)

Graf č. 1 Průměrný počet nocí v ubytovacích zařízeních v období 2006 – 2014
(rezidenti + nerezidenti)



(Zdroj: vlastní zpracování)

Úspěšnost destinace ukazuje právě průměrný počet strávených nocí. V tabulce č. 3 a v následném grafu můžeme vidět, že počet nocí se bohužel snižuje. I když tedy u obou zemí od roku 2006 v průběhu celého sledovaného období dochází k nárůstu počtu příjezdů, lidé zde tráví méně nocí a pobyty jsou v obou zemích pouze krátkodobého charakteru. Dle čísel můžeme Českou republiku i Slovensko popsat spíše jako tranzitní země, kdy průměrný počet přenocování 3 dny toto tvrzení potvrzuje. Pro každou destinaci je cílem zvyšování počtu strávených nocí. Je tedy dobré nabízet pobytové zájezdy v místech vhodných pro dlouhodobější pobyty a současně zde zajistit dostatek nabízených služeb pro zvýšení délky pobytu. Česká republika i Slovensko tyto oblasti jednoznačně dle svého potenciálu mají. Jedině tak je možné udělat z tranzitní země pobytovou a konkurovat tak snadněji jiným středoevropským destinacím, které jsou právě ve většině případů konečným cílem turistů k dlouhodobějšímu pobytu.

2 Zaměstnanost

Cestovní ruch utváří každoročně mnoho nových pracovních míst. Díky multiplikačnímu efektu jsou pak následně zajištěna pracovní místa v dalších odvětvích, například ve službách, obchodu či jiných. Tímto je posilována celková zaměstnanost země. V následující tabulce máme přesné hodnoty počtu pracovních míst v cestovním ruchu, která mají přímý podíl na zaměstnanost země. Jedná se tedy o pracovní pozice v hotelech a jiných ubytovacích zařízeních, dále v oblasti dopravy a také v pohostinství. Zahrnuty jsou také místa v institucích jako cestovní kanceláře, cestovní agentury nebo turistická informační centra.

**Tabulka č. 15 Přímý podíl CR na zaměstnanosti – počet pracovních míst vytvořených
v období 2006 - 2014**

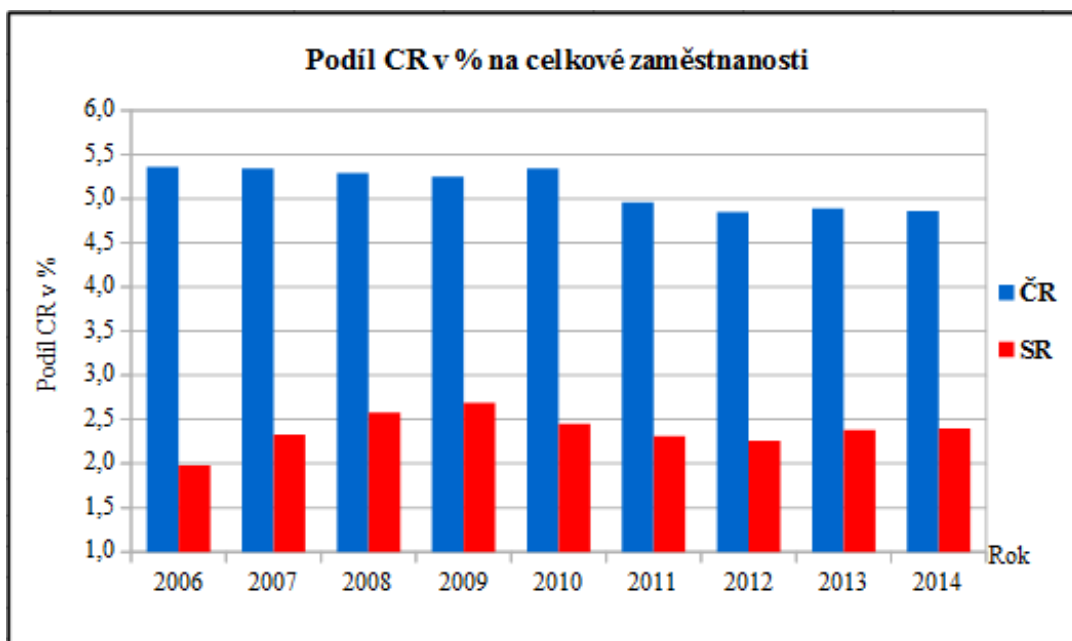
Rok	Přímý podíl CR na zaměstnanosti (počet míst v tis.)	
	ČR	SR
2006	259,2	45,6
2007	262,9	54,9
2008	264,6	62,9
2009	259,4	62,6
2010	261,3	56,9
2011	241,9	54,3
2012	237,4	52,8
2013	241,7	55,4
2014	242,1	56,6

(Zdroj: vlastní zpracování dle údajů WTTC ^[24])

Čísla týkající se zaměstnanosti jsou pro Českou republiku velmi příznivá a vcelku vysoká. Do roku 2009 vždy překračují hranici 250 tisíc pracovních míst. Od roku 2010 nastal mírný pokles, ale stále se čísla pohybují lehce pod touto hranicí. Slovenská republika má hodnoty o poznání nižší. Postupně docházelo od roku 2006 k nárůstu, rok 2008 a 2009 byl nejúspěšnější a bylo zprostředkováno nejvíce pracovních míst za celé období. Od roku 2009 opět počet pracovních pozic klesal stejně jako v České republice. Opět ale hodnoty na české straně tvoří minimálně čtyřnásobek hodnot sousedního Slovenska. Poslední sledovaný rok 2014 je z hlediska tvorby pracovních míst velmi úspěšný pro Českou republiku. Lze zmínit, že s počtem 242,1 tis. pracovních míst, se tak dostává na 54. místě v celosvětovém žebříčku. Za Českou republikou zůstává například i Rakousko, Maďarsko a také právě Slovensko. To zaujímá s 56,6 tis. pracovními místy 108. místo. (WTTC 2015 ^[25], ^[26]) Evropský průměr vytvořených přímých pracovních míst v cestovním ruchu v roce 2014 byl 297,3 tis.

V následujícím grafu se pak můžeme podívat, jaký procentuální podíl má zaměstnanost v cestovním ruchu na celkové zaměstnanosti v obou zemích.

Graf č. 2 Podíl zaměstnanosti v CR na celkové zaměstnanosti v % za období 2006 – 2014



(Zdroj: vlastní zpracování dle údajů WTTC ^[24])

Česká republika se od roku 2006 do roku 2010 držela nad hranicí 5%. Roku 2006 byl podíl na celkové zaměstnanosti nejvyšší a to 5,36%. Od roku 2011 pak klesl lehce pod hranici 5% a to pouze o pár desetin. Naproti tomu na Slovensku je vývoj různorodý. Od roku 2006 do roku 2010 podíl na celkové zaměstnanosti mírně rostl a dostal se nad 2,5%. V roce 2009 se dostal nejvýše, a to na 2,69%. V následujících letech klesá a v posledním sledovaném roce 2014 činí podíl 2,4%. V České republice je v roce 2014 podíl na celkové zaměstnanosti necelých 4,9%. Můžeme tak konstatovat, že je na tom velmi dobře v porovnání s jinými evropskými zeměmi jako jsou například Německo (6,7%), Maďarsko (5,6%) nebo Nizozemsko (6,3%). V roce 2025 se podle statistik očekává, že podíl v České republice vzroste na 5,9% současně s 294 tis. přímými pracovními místy. Na Slovensku se předpokládá růst na 2,7% se 67 tis. pracovními místy. (WTTC 2015 ^{[25], [26]})

3 Hrubý domácí produkt

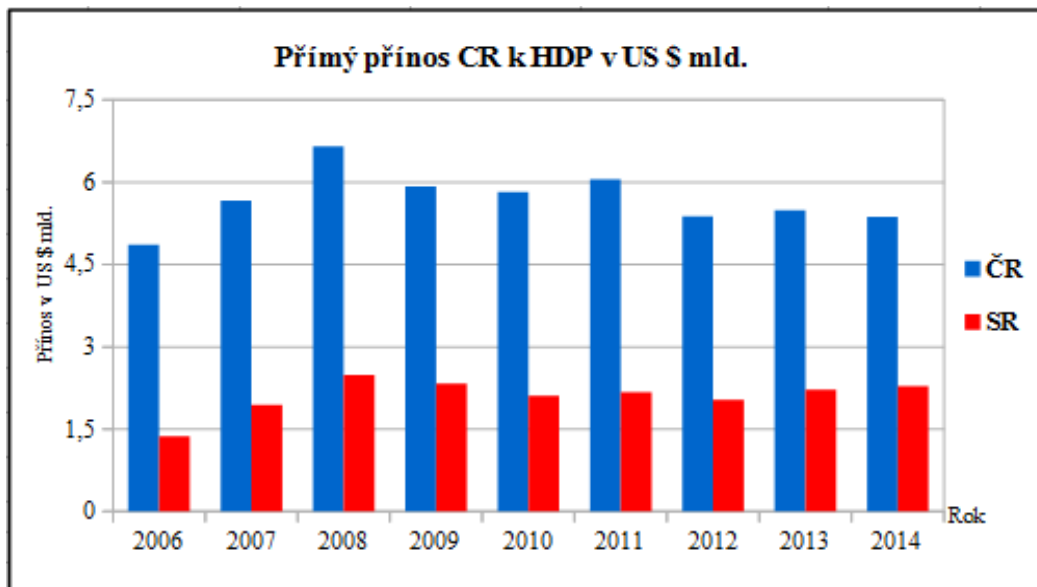
Přínos k celkovému HDP země z cestovního ruchu je podstatnou součástí ekonomiky. Přímý přínos a jeho hodnoty lze vidět v následující tabulce a grafu. Tyto hodnoty jsou tvořeny v odvětvích, které jsou úzce spojeny s cestovním ruchem. Produkují je tedy cestovní kanceláře a agentury, hotely a jiná ubytovací zařízení, restaurace a jiná stravovací zařízení, dále dopravní společnosti a v také zařízení poskytující rekreační a zábavní složky. Hodnoty jsou uvedeny v miliardě dolarů, z důvodu porovnatelnosti obou zemí, jelikož každá používá jinou měnu.

Tabulka č. 16 Přímý přínos CR k HDP v US \$ mld. v období 2006 – 2014

Rok	Přínos k HDP v US \$ mld.	
	ČR	SR
2006	4,86	1,37
2007	5,66	1,94
2008	6,65	2,49
2009	5,92	2,33
2010	5,82	2,11
2011	6,05	2,17
2012	5,38	2,03
2013	5,49	2,22
2014	5,37	2,28

(Zdroj: vlastní zpracování dle údajů WTTC ^[24])

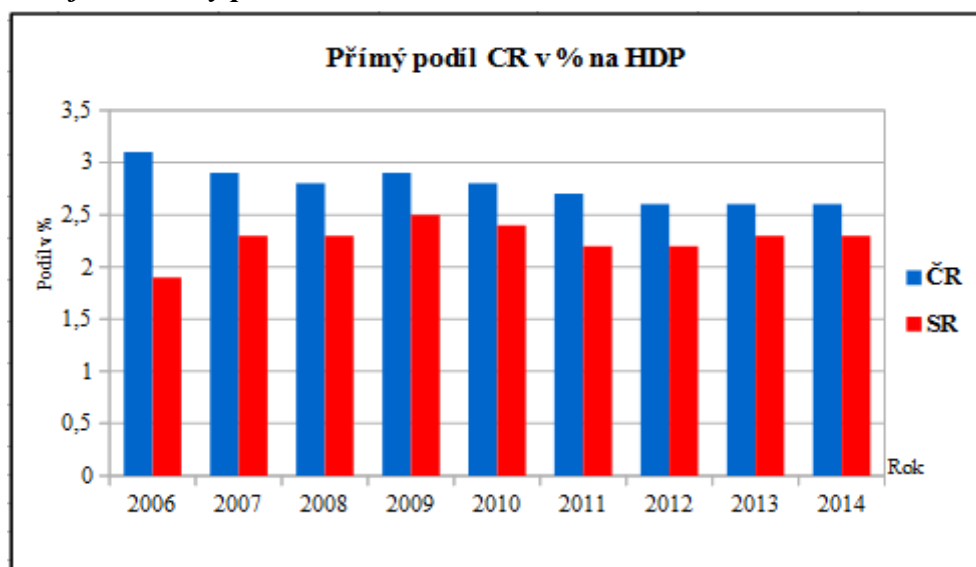
Graf č. 3 Přímý přínos CR k HDP v US \$ mld. v období 2006 – 2014



(Zdroj: vlastní zpracování dle údajů WTTC ^[24])

Silným rokem na obou stranách je rok 2008, kdy jak Česká republika, tak také Slovensko dosáhly svého maxima a přínos byl doposud nejvyšší. V dalších letech hodnoty klesly níže. Zajímavým bodem je rok 2009 na slovenské straně, kdy země přešla na novou měnu – euro. Faktem však dle čísel zůstává, že tato situace a přijetí nové měny nemělo pro Slovensko v přínosu k HDP žádný zásadní vliv, hodnoty se razantně nezvýšily. Druhý graf následně ukazuje, jaký procentuální přímý podíl připadá na přínos z celkového HDP.

Graf č. 4 Přímý podíl CR na celkové HDP v % v období 2006 – 2014



(Zdroj: vlastní zpracování dle údajů WTTC ^[24])

I přes nižší hodnoty, které Slovensko vykazuje v přínosu k HDP, můžeme vidět, že procentuální podíl je vcelku vysoký. Od roku 2006 tento podíl roste a v roce 2014 skončil na úrovni 2,3% z celkového HDP. Česká republika je procentuálně lehce nad Slováků, rok 2014 dosáhl 2,6%. Lze zmínit zajímavost, že v roce 2025 se podíl na HDP v České republice odhaduje na úroveň 3%, na Slovensku pak 2,5%. Celkově se u obou zemí v následujících letech očekává růstová tendence. (WTTC 2015 ^[25], ^[26])

4 Export návštěvníků

Tyto údaje ukazují, jaká částka byla utracena návštěvníky mezinárodního charakteru, a to jak za rekreační účely tak také za pracovní cesty a návštěvy. Současně také zahrnuje výdaje spadající na veškerou dopravu spojenou s těmito cestami. Hodnota nám vyjadřuje částku výdajů příjezdového cestovního ruchu. Následně v tabulce a grafu vidíme porovnané tyto výdaje návštěvníků v každé ze zemí.

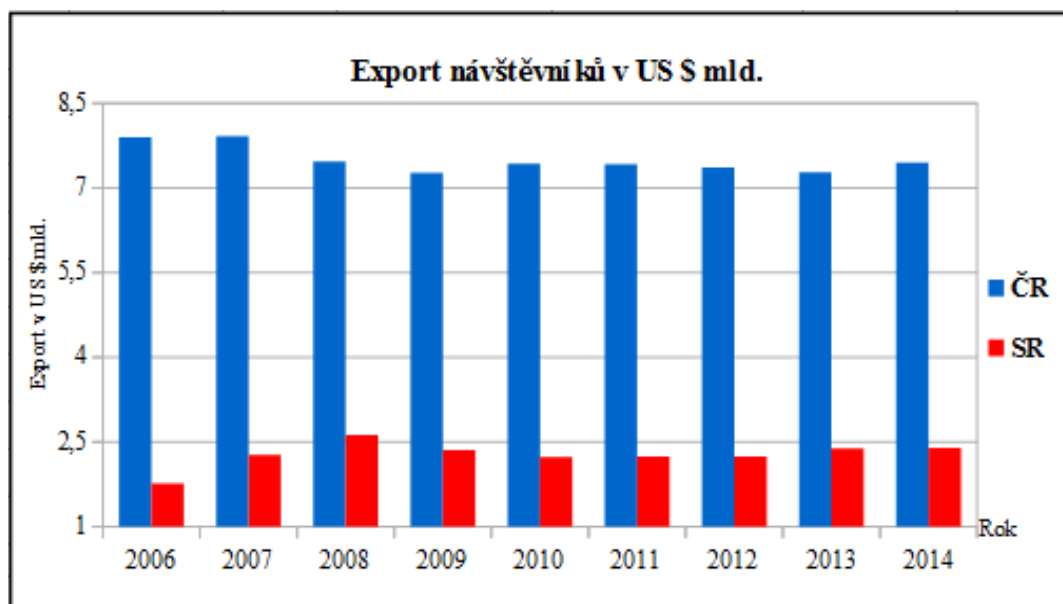
Tabulka č. 17 Export návštěvníků v US \$ mld. v období 2006 – 2014

Rok	Export návštěvníků – v US \$ mld.	
	ČR	SR
2006	7,9	1,77
2007	7,92	2,27
2008	7,47	2,63
2009	7,27	2,36
2010	7,43	2,23
2011	7,42	2,24
2012	7,36	2,24
2013	7,28	2,39
2014	7,45	2,4

(Zdroj: vlastní zpracování dle údajů WTTC ^[24])

Česká republika pravidelně každoročně dosahuje vysokých hodnot a přínos z cestovního ruchu je značně vysoký a intenzivní.

Graf č. 5 Export návštěvníků v US \$ mld. v období 2006 – 2014



(Zdroj: vlastní zpracování dle údajů WTTC ^[24])

5 Domácí CR

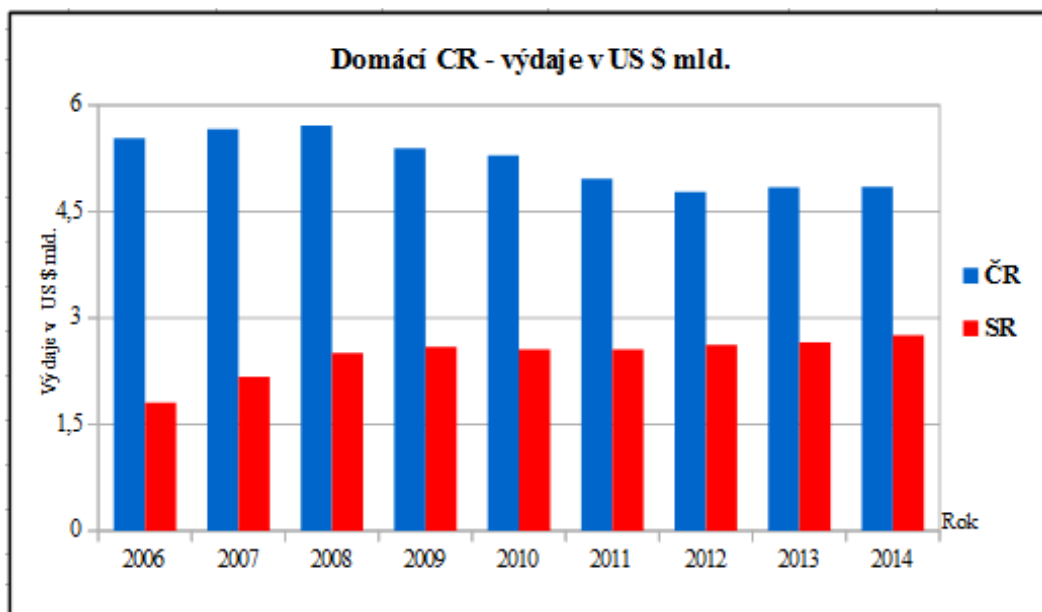
Nyní se podíváme na výdaje domácího cestovního ruchu, máme zde na mysli tedy veškeré výdaje rezidentů (obyvatel). Jsou zde zahrnuty opět jak rekreační cesty za osobními účely, tak i všechny služební cesty uskutečněné na území dané země. V tabulce máme hodnoty výdajů domácího cestovního ruchu v miliardě dolarů a to z důvodu viditelné a logické porovnatelnosti zemí, jelikož země mají každá svou vlastní měnu, proto údaje udáváme v této měně.

Tabulka č. 18 Domácí cestovní ruch – výdaje v US \$ mld. v období 2006 – 2014

Rok	Domácí CR - v US \$ mld.	
	ČR	SR
2006	5,53	1,81
2007	5,66	2,17
2008	5,71	2,51
2009	5,39	2,59
2010	5,29	2,56
2011	4,96	2,56
2012	4,78	2,62
2013	4,84	2,66
2014	4,85	2,76

(Zdroj: vlastní zpracování dle údajů WTTC ^[24])

Graf č. 6 Domácí cestovní ruch - výdaje v v US \$ mld. v období 2006 – 2014



(Zdroj: vlastní zpracování dle údajů WTTC ^[24])

Výdaje obyvatel v České republice v rámci země v průběhu sledovaného období poklesly, na Slovensku naopak tyto výdaje v posledních letech lehce vzrostly.

Za zmínku zde stojí porovnání výdajů na domácí a výjezdový cestovní ruch. V následující tabulce vidíme výdaje rezidentů na cestování do zahraničí. Jsou zde zahrnuty výdaje na volnočasový cestovní ruch a služební cesty. Výdaje jsou včetně výdajů spadajících na dopravu.

Tabulka č. 19 Výjezdový cestovní ruch – výdaje v US \$ mld. v období 2006 – 2014

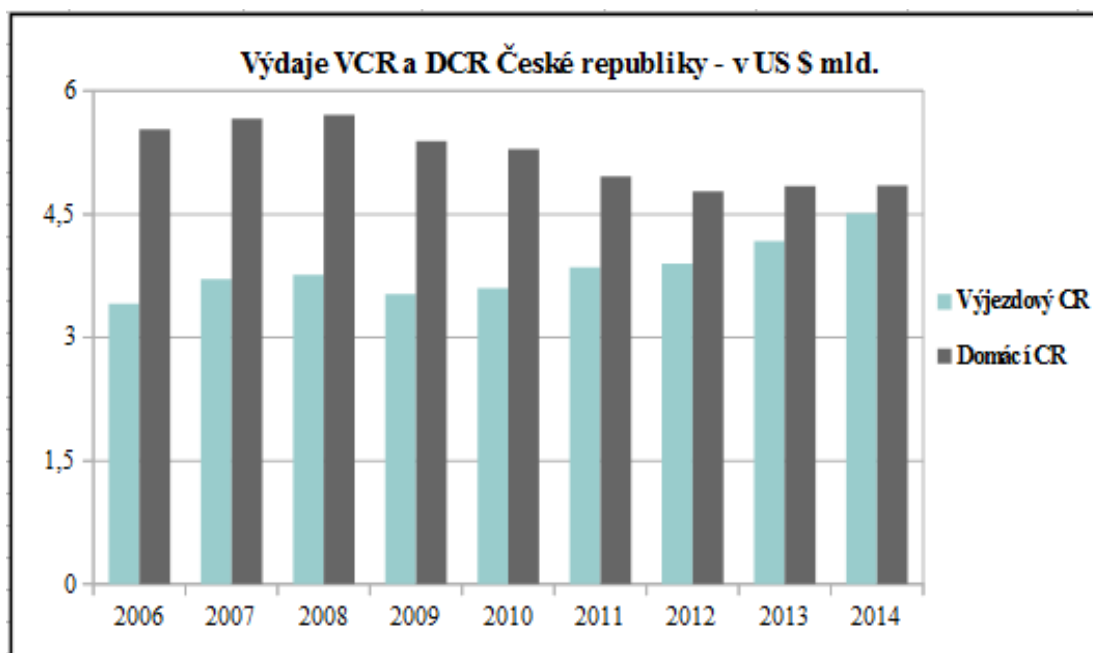
Rok	Výjezdový CR - v US \$ mld.	
	ČR	SR
2006	3,41	0,71
2007	3,71	1,03
2008	3,76	1,43
2009	3,53	1,22
2010	3,6	1,06
2011	3,85	1,2
2012	3,9	1,11
2013	4,17	1,32
2014	4,51	1,37

(Zdroj: vlastní zpracování dle údajů WTTC ^[24])

Dle tabulky lze vidět, že v České republice výdaje na cestování do zahraničí vzrostly, v posledním sledovaném roce 2014 byly tyto výdaje vůbec nejvyšší. Na Slovensku jsou výdaje na výjezdový CR podstatně nižší a celkově v průběhu let hodně kolísají a růst a pokles se nepravidelně střídají.

Z tabulek výjezdového a domácího cestovního ruchu je patrné, že v obou zemích jsou výdaje na domácí CR zatím stále vyšší, rezidenti obou stran více každoročně investují do cestování po své zemi. V následujících dvou grafech vidíme přímé porovnání zvlášť pro Slovensko a zvlášť pro Českou republiku.

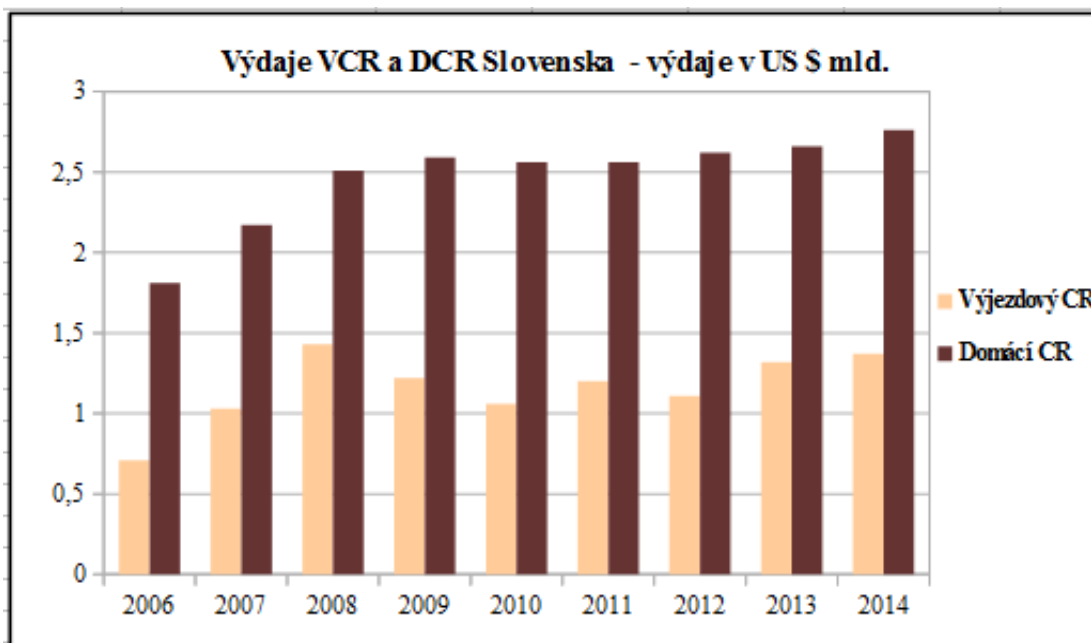
Graf č. 7 Porovnání výdajů domácího CR a výjezdového CR v České republice v období 2006 – 2014



(Zdroj: vlastní zpracování dle údajů WTTC ^[24])

Jak již bylo zmíněno, v České republice se ale v posledních letech výdaje na cestování do zahraničí zvyšují a lidé více investují do cest mimo republiku, v posledním sledovaném roce 2014 se již výdaje na oba druhy téměř vyrovnávají. V Česku je jasné vidět tendence snižování DCR a naopak růst VCR. Pokud porovnáme přínos k HDP, tak lze zmínit, že v tomto roce přínos k HDP z domácího CR tvořil 39,4% a zbylých 60,6% spadá na výdaje návštěvníků ze zahraničí utracené na území České republiky. (WTTC 2015 ^[25])

Graf č. 8 Porovnání výdajů domácího CR a výjezdového CR na Slovensku v období 2006 – 2014



(Zdroj: vlastní zpracování dle údajů WTTC ^[24])

Na Slovensku je v popředí domácí CR a výdaje rezidentů na území vlastní země v průběhu let lehce rostou. Výdaje obyvatel na cestování do zahraničí jsou různorodé, od roku 2006 do roku 2008 sice velmi výrazně cestování do zahraničí vzrostlo a lidé více vycestovávali, ale růst se neudržel. Pokud porovnáme přínos k HDP, konkrétně pro poslední rok 2014, přímý přínos z domácího CR tvořil 53,5%, více jak polovina tedy byla utracena v zemi rezidenty. Výdaje zahraničních návštěvníků pak tvořily přímý přínos 46,5%. Situace byla tedy na Slovensku opačná, zatímco v České republice plynulo více příjmů od zahraničních návštěvníků, na Slovensku více utratili obyvatelé. Česká republika jednoznačně vede nad Slovenskem v příjezdu turistů. (WTTC 2015 ^[25])

6 Vnitřní spotřeba CR

V rámci vnitřní spotřeby cestovního ruchu porovnáváme konkrétně celkové příjmy, které byly vyprodukovány v dané zemi prostřednictvím odvětví, které jsou úzce spojeny s turistickou aktivitou. Tedy institucemi, které obchodují s turisty. Dále pak do vnitřní

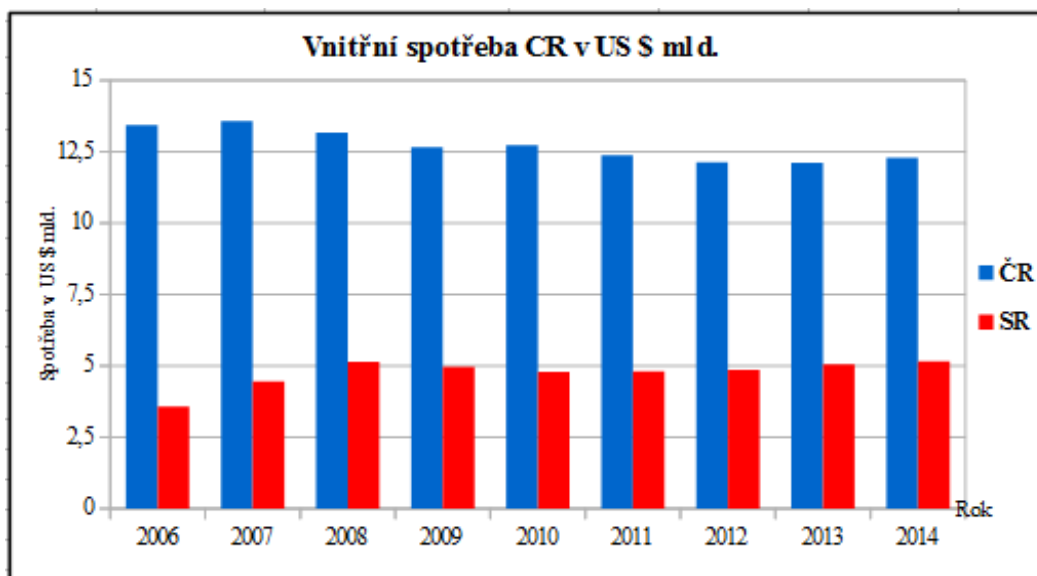
spotřeby zahrnujeme již zmíněný export návštěvníků, výdaje spadající na domácí ČR a vládní výdaje. V této hodnotě nejsou zahrnuty výdaje obyvatel v zahraničí.

Tabulka č. 20 Vnitřní spotřeba ČR v období 2006 – 2014

Rok	Spotřeba v US \$ mld.	
	ČR	SR
2006	13,44	3,57
2007	13,58	4,45
2008	13,18	5,14
2009	12,66	4,96
2010	12,73	4,79
2011	12,38	4,81
2012	12,14	4,86
2013	12,11	5,05
2014	12,29	5,16

(Zdroj: vlastní zpracování dle údajů WTTC ^[24])

Graf č. 9 Vnitřní spotřeba cestovního ruchu – výdaje v US \$ mld. v období 2006 – 2014



(Zdroj: vlastní zpracování dle údajů WTTC ^[24])

7 Kapitálové investice

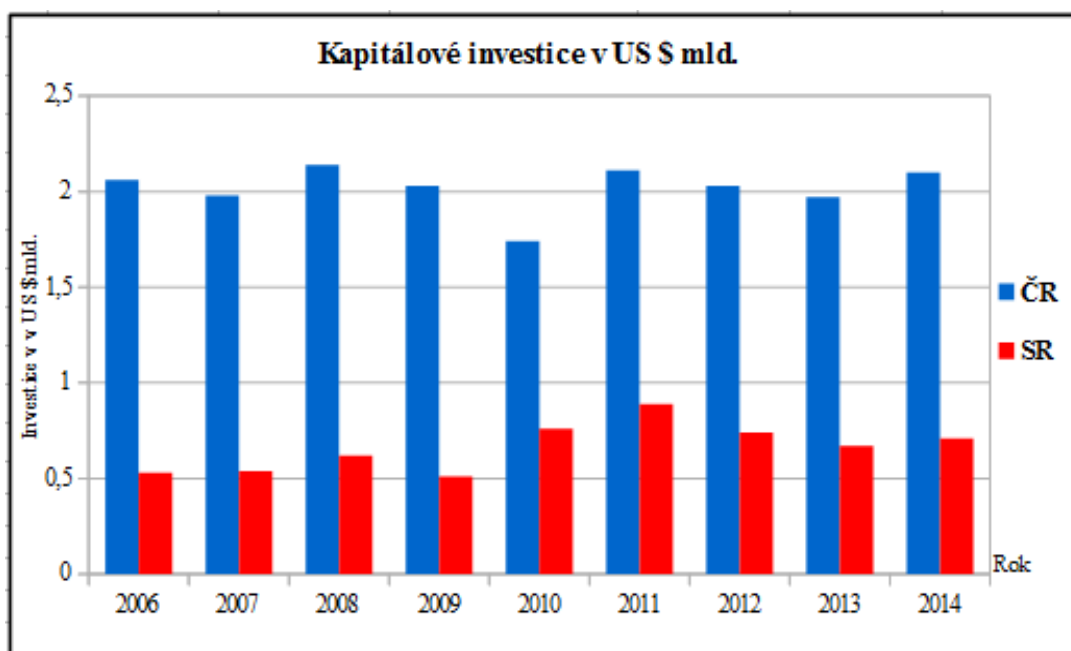
V kapitálových investicích se zaměřujeme na ty výdaje, které vydaly sektory úzce zahrnuté v cestovním ruchu. Vyjádřeny jsou zde zároveň výdaje jednotlivých různých odvětví cestovního ruchu, které poskytují inovace pro návštěvníky a turisty, tedy například nová ubytovací zařízení, modernizace a zvyšování komfortu v dopravě. Další z výdajů, spadající do této hodnoty, jsou investice do restaurací a jiných pohostinských činností a v neposlední řadě výdaje na rozšiřování a rozvoj různých zábavních volnočasových zařízení pro turisty. V tabulce a grafu vidíme výdaje v průběhu let v obou zemích.

Tabulka č. 21 Kapitálové investice – výdaje v US \$ mld.

Rok	Investice v US \$ mld.	
	ČR	SR
2006	2,06	0,53
2007	1,98	0,54
2008	2,14	0,62
2009	2,03	0,51
2010	1,74	0,76
2011	2,11	0,89
2012	2,03	0,74
2013	1,97	0,67
2014	2,1	0,71

(Zdroj: vlastní zpracování dle údajů WTTC ^[24])

Graf č. 10 Kapitálové investice – výdaje v US \$ mld. v období 2006 – 2014



(Zdroj: vlastní zpracování dle údajů WTTC ^[24])

V České republice jsou výdaje na modernizaci v ubytování, dopravě, restauracích apod. opět vyšší než na Slovensku. Výdaje se každoročně liší, ale pohybují se směrem ke 2 mld. US \$, zatímco Slovensko dosahuje každoročně o více jak polovinu méně. Porovnáme-li blíže konkrétně poslední sledovaný rok 2014, Česká republika vykazovala výdaj 2,10 mld. US \$ a nachází se tak na 52. místě v celkovém celosvětovém hodnocení. Slovensko se s výdajem 0,71 mld. US \$ nachází na 75. místě. Evropský průměr výdajů pro rok 2014 činil 4,5 mld. US \$. Česká republika je schopna lépe konkurovat moderním zemím s vysokými investičními výdaji jakou jsou Rakousko (4,1 mld. US \$), Švýcarsko (3,1 mld. US \$) nebo Dánsko (3,5 mld. US \$). (WTTC 2015 ^[25], ^[26])

ZÁVĚR

Cílem práce bylo porovnání, tedy komparace, dvou sousedských zemí – České republiky a Slovenska. V první části práce jsem nastínila teorii, představila jsem základní rozdělení potenciálu cestovního ruchu a jaké předpoklady je třeba analyzovat. Obě země jsem popsala jako celek po stránce přírodního a kulturního dědictví. Z tohoto souhrnu je zcela evidentní, že obě země mají velký potenciál pro vznik cestovního ruchu a je možné ho naplno využívat.

Přírodních atraktivit je jak v České republice, tak na Slovensku zcela nespočet. Lze zdůraznit horské oblasti především na slovenské straně. Tatry jsou srovnatelné s alpskými oblastmi po Evropě, nabízejí výjimečné propojení s termálními prameny, což je dělá jedinečnou a vyhledávanou oblastí. Součástí jsou také překrásná horská jezera. I Česká republika má významná horská střediska a cestovní ruch je v těchto oblastech také velmi koncentrovaný. Srovnání českých hor s alpskými středisky ale nebývá obvyklé. Z pohledu cestovního ruchu jsou důležitá hlavní města obou zemí, Praha a Bratislava. Patří k hojně navštěvovaným evropským metropolím. Na území České republiky jsou velmi známou a oblíbenou oblastí západní Čechy, kde najdeme lázeňská města Karlovy Vary, Mariánské lázně a Franiškovy lázně. Stejně tak i na Slovensku se drží tradice lázní, můžeme jmenovat Piešťany, Dunajskou stredu nebo Dudince, které jsou spolu s horskými oblastmi vyhledávanými cíli. K dalším významným místům pak patří památky UNESCO, historické hrady a zámky a národní parky či rezervace.

Důležité je v cestovním ruchu postavení a propagace turistických měst. Nelze čerpat pouze z vysoké návštěvnosti hlavních měst, je třeba správně a dostatečně propagovat jiná atraktivní města. Dominantou Slovenska zůstává právě Bratislava a stejně tak je i z velké části centrem veškeré kultury a zajímavostí. Na Slovensku jsou však i další města, která nabízí atraktivitu, ale nejsou propagovány na dostatečné úrovni.

Porovnání infrastruktury cestovního ruchu je poměrně složitou záležitostí, neboť statistiky se v tomto směru zaměřují pouze na počet ubytovacích zařízení, příjezdy turistů, počet přenocování a délku pobytu. Z této komparace vyplývá, že v těchto ukazatelích lépe vychází Česká republika. Velkým přínosem k vyšším hodnotám je pro Česko hlavně Praha a blízké okolí, kam ročně zavítá velmi vysoký počet návštěvníků a návštěvnost se tak díky tomu zvyšuje. Co se však týče délky pobytu v ubytovacích

zařízeních na území, u obou zemí tato statistika není zcela uspokojivá. V tomto bodě je hlavním cílem destinačního managementu prodlužování této průměrné délky pobytu.

Dále jsem v druhé části práce porovnávala ekonomické ukazatele, které jsou vykazovány v oblasti cestovního ruchu. Mezi ně patří například podíl na HDP, podíl na zaměstnanosti, spotřeba v cestovním ruchu, investice a další. Na předním místě je jasné umístění České republiky. Důležitým bodem jsou pro cestovní ruch investice. Je třeba dostatečně rozvíjet ubytovací kapacity a soustředit se na jejich modernizaci, stejně tak rozvoj dopravní infrastruktury a její zkvalitnění. Zásadní jsou také investice do vzdělávání budoucích profesionálů v oblasti cestovního ruchu, kteří jsou neodmyslitelnou součástí rozvoje cestovního ruchu. Investice mají úzkou spojitost s politikou země, s programy financování v rámci dotací, grantů a podpor. V České republice jsou investice výrazně vyšší než na Slovensku. I tak je ale důležité jejich vliv stále zvyšovat. Konkurovat dalším evropským zemím v oblasti cestovního ruchu lze pouze zvyšováním investic a správným využitím potenciálu z hospodářského hlediska. Je třeba toto odvětví podporovat i z pohledu zaměstnanosti. Lze vytvářet pracovní příležitosti pro mnoho obyvatel jak přímo v cestovním ruchu, tak následně v dalších navazujících odvětvích a přispět tak ke snižování nezaměstnanosti.

V komparaci České a Slovenské republiky jsou vidět značné rozdíly. Na základě ekonomických ukazatelů lze konstatovat, že Česká republika je v lepší pozici než-li Slovensko. Výhodou může pro Českou republiku být poloha, leží blíže středu Evropy. Slovensko lze více charakterizovat jako tranzitní zemi. Od rozdělení Československa v roce 1993 se samostatné Slovensko dostává pomaleji do popředí jako hlavní cíl turistů. Potenciál však tato země bezpochyby má a je důležité se na něj proto zaměřit. Svou roli hraje správný marketingový mix a také vládní přístup v rámci legislativní podpory rozvoje cestovního ruchu. Na základě analýzy potenciálu cestovního ruchu a porovnání ekonomických ukazatelů výkonnosti cestovního ruchu navrhuji následující opatření pro jeho další rozvoj a zvýšení:

- Zaměření na maximalizaci primárního potenciálu, snaha o propagaci turisticky atraktivních přírodních lokalit, vždy ovšem s ohledem na trvale udržitelný rozvoj.

- Efektivnější čerpání finančních zdrojů, které povedou ke zvýšení investic na zkvalitnění a především rozšíření ubytovacích kapacit a budování dopravní sítě.
- Propagování nejen hlavního města, ale i dalších atraktivních měst a oblastí se zajímavými památkami a kulturním bohatstvím.
- Zvýšení činnosti organizací cestovního ruchu, zlepšit tak funkci destinačního managementu a zefektivnit spolupráci mezi regiony.
- Rozšiřovat nabídku produktů a služeb spojenými se zvláštními formami CR, jako například agroturistika, turistika s gastronomickými zážitky či se sportovním využitím, jelikož je po nich v dnešní době vysoká poptávka.

Seznam bibliografických zdrojů

- [1] DROBNÁ, Daniela a Eva MORÁVKOVÁ. *Cestovní ruch pro střední školy a pro veřejnost*. 1.vydání. Praha: Fortuna, 2004, 208 s. ISBN 80-7168-901-7.
- [2] GÚČIK, Marian. *Cestovný ruch - Úvod do štúdia*. 1.vydání. Banská Bystrica: DALI-BB, 2010, 308 s. ISBN 978-80-89090-80-8.
- [3] HERRE, Sabine a Dana LISÁ. *Česká republika*. Praha: Marco Polo s.r.o., 2009, 376 s. ISBN 978-3-8297-6650-0.
- [4] HRALA, Václav. *Geografie cestovního ruchu*. 4. vydání. Praha: IDEA SERVIS, 2002, 176 s. ISBN 80-85970-36-8.
- [5] HUMPHREYS, Rob. *Slovensko: The rough guide*. Překlad Jaroslav a Radek Benešovi. Brno: JOTA, 2004, 285 s. ISBN 80-7217-246-X.
- [6] KELE, František. *Přírodní krásy Slovenska: Nejvyšší hory*. Třebíč: Akcent, 2007, 126 s. ISBN 978-80-7268-467-0.
- [7] KROB, Miroslav. *Památky Unesco*. Praha: KVARTA, 2007, 96 s. ISBN 978-80-86326-54-2.
- [8] LACIKA, Ján. *Slovensko: Turistický sprievodca*. Bratislava: Príroda, 2002, 207 s. ISBN 80-07-01014-9.
- [9] LÁCIKA, Ján. *Tatry a okolí*. Překlad Olga ŠMÍDOVÁ. Havlíčkův Brod: Fragment, 2004, 128 s. ISBN 80-7200-884-6.
- [10] RUBÍN, Josef. *Přírodní klenoty České republiky*. Praha: Academia, 2006, 318 s. ISBN 9788020013774.
- [11] RUBÍN, Josef et al. *Národní parky a chráněné krajinné oblasti*. Praha: Olympia, 2003, 208 s. ISBN 80-7033-808-3.
- [12] RYGLOVÁ, Kateřina, Michal BURIAN a Ida VAJČNEROVÁ. *Cestovní ruch - podnikatelské principy a příležitosti v praxi*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2011, 216 s. ISBN 978-80-247-4039-3.
- [13] ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. 2.vydání. Praha: Linde Praha, 2012, 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2.

Seznam internetových zdrojů

- [14] Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky. *AOPK ČR - Územní ochrana přírody*[online]. © 2015 [cit. 2015-03-11]. Dostupné z: <http://www.ochranaprirody.cz/uzemni-ochrana/>
- [15] Nejnavštěvovanější turistické cíle ČR. *COT bussines - Odborný portál pro cestovní ruch*[online]. © 2002-2015 [cit. 2015-03-12]. Dostupné z: <http://www.icot.cz/nejnavsteovovanejsi-turisticke-cile-v-cesku-2009/>
- [16] Nejnavštěvovanější cíle turistů. *CzechTourism*[online]. ©2005-2013 [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: <http://www.czechtourism.cz/institut-turismu/aktuality/nejnavsteovovanejsi-cile-turistu-prazsky-hrad-i-os/>
- [17] Eurostat. *Eurostat*[online]. [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
- [18] ČSÚ Veřejná databáze. *ČSÚ* [online]. [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/maklist.jsp?kapitola_id=40&expand=1&vo=tabulka
- [19] Národní parky a CHKO na Slovensku. *Treking - portál o horách, trekingu a turistice*[online]. 2010 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.treking.cz/regiony/narodni-parky-a-chko-na-slovensku.htm>
- [20] Ministerstvo kultúry SR - Unesco. *Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky*[online]. 2015 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.culture.gov.sk/posobnost-ministerstva/medzinarodna-spolupraca/multilateralna-spolupraca/unesco-103.html>
- [21] Slovenské hrady. *Treking - portál o horách, trekingu a turistice*[online]. 2012 [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.treking.cz/regiony/hrady-slovensko.htm>
- [22] SlovStat online. *Štatistický úrad Slovenskej republiky* [online]. © 2015 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: http://www.statistics.sk/pls/elisw/objekt.send?uic=711&m_sso=4&m_so=30&ic=51

- [23] Doprava Slovenskej republiky. *Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky* [online]. (c)2006 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.telecom.gov.sk/index/index.php?ids=64031>
- [24] WTTC Data Gateway. *World Travel and Tourism Council* [online]. 2015 [cit. 2015-12-01]. Dostupné z: <http://www.wttc.org/datagateway/>
- [25] WTTC. *Travel and Tourism Economic Impact 2015 Czech Republic* [online]. 2015 [cit. 2015-12-01]. Dostupné z: <http://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic%20impact%20research/countries%202015/czechrepublic2015.pdf>
- [26] WTTC. *Travel and Tourism Economic Impact 2015 Slovakia* [online]. 2015 [cit. 2015-12-01]. Dostupné z: <http://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic%20impact%20research/countries%202015/slovakia2015.pdf>
- [27] UNESCO památky nehmotné. *České dědictví UNESCO* [online]. [cit. 2015-12-05]. Dostupné z: <http://www.unesco-czech.cz/unesco-pamatky-nehmotne/>

Seznam obrázků

Obrázek č. 1 Funkčně-chronologické rozdělení předpokladů CR.....	11
--	----

Seznam grafů

Graf č. 1 Průměrný počet nocí v ubytovacích zařízeních v období 2006 – 2014 (rezidenti + nerezidenti).....	36
Graf č. 2 Podíl zaměstnanosti v CR na celkové zaměstnanosti v % za období 2006 – 2014.....	39
Graf č. 3 Přímý přínos CR k HDP v US \$ mld. v období 2006 – 2014.....	41
Graf č. 4 Přímý podíl CR na celkové HDP v % v období 2006 – 2014.....	41
Graf č. 5 Export návštěvníků v US \$ mld. v období 2006 – 2014.....	43
Graf č. 6 Domácí cestovní ruch - výdaje v v US \$ mld. v období 2006 – 2014.....	44
Graf č. 7 Porovnání výdajů domácího CR a výjezdového CR v České republice v období 2006 – 2014.....	45
Graf č. 8 Porovnání výdajů domácího CR a výjezdového CR na Slovensku v období 2006 – 2014.....	46
Graf č. 9 Vnitřní spotřeba cestovního ruchu – výdaje v US \$ mld. v období 2006 – 2014	47
Graf č. 10 Kapitálové investice – výdaje výdaje v US \$ mld. v období 2006 – 2014....	49

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 Národní parky ČR.....	20
Tabulka č. 2 Chráněné krajinné oblasti ČR.....	20
Tabulka č. 3 UNESCO – Seznam památek v ČR.....	21
Tabuka č. 4 Top 10 nejnavštěvovanějších zámků a hradů v ČR v roce 2013.....	22
Tabulka č. 5 Přehled silniční a železniční dopravy v ČR od roku 2006 do roku 2013...	24

Tabulka č. 6 Národní parky na Slovensku.....	28
Tabulka č. 7 Chráněné krajinné oblasti na Slovensku.....	28
Tabulka č. 8 UNESCO – Seznam kulturních a přírodních památek na Slovensku.....	29
Tabulka č. 9 Nejkrásnější hrady a zámky a zříceniny na území Slovenska.....	30
Tabulka č. 10 Přehled silniční a železniční dopravy od roku 2006 do roku 2013.....	32
Tabulka č. 11 Celkový počet ubytovacích kapacit v České a Slovenské republice v období 2006 – 2014.....	34
Tabulka č. 12 Celkový počet přenocování v ubytovacích zařízeních v období 2006 – 2014 (rezidenti + nerezidenti).....	35
Tabulka č. 13 Celkový počet příjezdů do ubytovacích zařízení v období 2006 – 2014 (rezidenti + nerezidenti).....	35
Tabulka č. 14 Průměrný počet nocí v ubytovacích zařízeních v období 2006 – 2014 (rezidenti + nerezidenti).....	36
Tabulka č. 15 Přímý podíl CR na zaměstnanosti – počet pracovních míst vytvořených v období 2006 – 2014.....	38
Tabulka č. 16 Přímý přínos CR k HDP v US \$ mld. v období 2006 – 2014.....	40
Tabulka č. 17 Export návštěvníků v US \$ mld. v období 2006 – 2014.....	42
Tabulka č. 18 Domácí cestovní ruch – výdaje v US \$ mld. v období 2006 – 2014.....	43
Tabulka č. 19 Výjezdový cestovní ruch – výdaje v US \$ mld. v období 2006 – 2014...	44
Tabulka č. 20 Vnitřní spotřeba CR v období 2006 – 2014.....	47
Tabulka č. 21 Kapitálové investice – výdaje v US \$ mld.....	48